

Nr.56 • Juni 1995

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen

Onderwijs in de kijker

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen
Uitgegeven door het Ministerie
van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs

Nr.56 • Juni 1995

Hoofdredacteur
Leo Bormans
Produktcoördinator
Diana De Caluwé
Redactie
Patrick De Busscher
Gaby De Moor
Jan T'Sas
Secretariaat
Anny Lecocq

KLASSE wordt gemaakt door een
autonome redactie.

Foto's: Luc Daelemans
Cartoons: Dirk Vercampt
Prepress: Artefact

Verantwoordelijke uitgever
Georges Monard

Abonnement (10x per jaar): 600 fr.
Gunsttarief (studenten, enz.): 300 fr.
Alle Vlaamse leerkrachten, PMS-
medewerkers enz. (van elk net en van
elk niveau) krijgen KLASSE gratis.
Adreswijzigingen uitsluitend regelen via
de eigen schooladministratie.

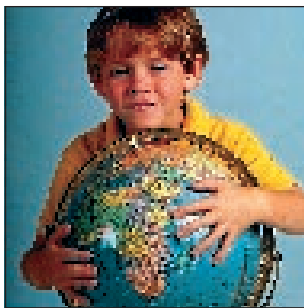
KLASSE, Koningsstraat 138, 1000 Brussel
Tel. redactie 02-211 46 60
Tel. coördinatie 02-211 46 58
Tel. abonnementen 02-211 46 62
Tel. publiciteit 02-211 46 58
Telefax 02-211 46 61

GEZOCHT

Op verzoek van onze lezers zoeken we
voor een bijdrage in KLASSE:

- 1. Gelukkige leraars.** Het moet niet
altijd kommer en kwel zijn. Schrijf ons
een briefje waarin u concreet uitlegt
wat u arbeidsvreugde verschaft. Realis-
tisch graag. Bevlogen poëzie is voor
een andere keer.
 - 2. Kinderen van leraars.** Zijn leraars
andere ouders? Graag een briefje van
de kinderen zelf over de voor- en nade-
len van het beroep van hun ouders.
Anecdotes? Hoe reageren je vrienden?
Zou je zelf leraar willen worden? Enz.
 - 3. Vragen over verzekeringen.** Alles
wat u wilt weten over schoolverzeke-
ringen, aansprakelijkheid, enz. Wij leg-
gen uw vragen voor aan specialisten.
Schrijven naar KLASSE (Geluk/Kinderen/
Verzekeringen) - Koningsstraat 138 -
1000 Brussel.
- Vermeld duidelijk uw naam, adres,
leeftijd en functie in onderwijs. U
maakt kans op een boekenbon van
500 of 1000 fr.

IN DIT NUMMER

Internationaal bekeken.
VIZIER. p. 4 -11.

24-25
Het slecht-nieuws-gesprek

Wim moet het jaar overdoen. Maar hoe vertel je hem dat? En hoe ontvang je zijn ouders? Leraars zijn geen psychologen, maar moeten wel vaak onaangename boodschappen overbrengen. Val-kuilen genreog.

26-27
«Onze directeur is een brandweerman»

Schoolmanagement is meer dan elke dag de brandjes blussen. Hoe het ook anders kan, ontdekten de deelnemende scholen aan de *Wedstrijd voor Schoolmanagement*. Oliejekkers aan?

**HOKT en HOLT bestaan niet
meer.** p. 28-29.

En ook...

- **Klasse-Idee.** De Nationale Plantentuin in Meise bestaat 125 jaar. Wij leiden u niet om de tuin, maar er recht naar toe: de lezers van KLASSE krijgen een gratis gezinskaart voor een uitgebreid bezoek aan de serres, het park, het kasteel en de speciale tentoonstellingen. U hebt het verdiend. p. 15-22.
- **Signaal.** De angsten-top-drie van jonge mensen, gruwelvideo's en draagbare telefoons in de klas. Signaal, zeker? p. 33.
- **De Infolijn.** Op zoek naar leerkrachten die actief bezig zijn met cultuur op school. p. 34.
- **Extra bijlage:** De scholen van Socrates. Wegwijs in de programma's voor het nieuwe Europa, van basis- tot hoger onderwijs. Midden in dit blad.

4-11
Onderwijs in de kijker

Nergens ter wereld zijn er zoveel leraars als in Vlaanderen: 5 % van de actieve bevolking. Moeten zij ook meer uren les geven dan elders? Hoe zit het met hun salaris? En waar stelt men het meest vertrouwen in onderwijs? Nieuwe cijfers plaatsen ons onderwijs in de internationale kijker.

12-14
Kunt u wel lezen?

Het OESO-rapport stelt vast dat Vlamingen en Nederlanders niet bijster goed kunnen lezen. Drie pagina's journaal om u nog eens te laten gaan. Wie of wat is trouwens de OESO?

Meer dan brandjes blussen.
p. 26-27.

28-29
Hogescholen worden groot

Vanaf volgend academiejaar ziet het hoger onderwijs buiten de universiteit er in Vlaanderen heel anders uit. Na de fusies blijven er van de 157 hogescholen nog 23 over. De stand van zaken.

30-31
Leraars in de gevangenis

Stel u voor: u belandt in de gevangenis door uw beroep. En dat beroep is leraar. Amnesty International voert een speciale actie om zo'n mensen vrij te krijgen. Hoe solidair zijn wij?

Onderwijs in de

VIZIER

❖ De Vlaamse leerkracht heeft in vergelijking met zijn collega's in de OESO-landen een middelmatig loon. 53 % van de vele Vlamingen die de leerkracht in zijn beroep waarderen, vindt dan ook dat hij meer mag verdienen. Nochtans gaat 77,5 % van de ruim 221 miljard onderwijsbegroting enkel naar salarissen. Bovendien onderschatten vele Vlamingen het startsalaris van een leerkracht. In Duitsland liggen de lonen het hoogst, maar daar duren de opleidingen ook het langst. Voorts schijnt de terugloop van de belangstelling voor het beroep te stagneren en kiezen - vooral vrouwelijke - studenten opnieuw voor de leraarsopleiding. De strijd tegen de veroudering.

❖ Het moet er maar eens uit: de klas van gemiddeld 8 leerlingen bestaat slechts op papier. In de berekening van de leerkracht-leerling-ratio (totale aantal leerlingen gedeeld door het totale aantal leerkrachten) worden immers alle budgettaire ambten opgenomen, dus ook leerkrachten die geen les geven. Tel die niet mee, en de klassen krijgen realistische proporties. Overigens is bijna 6 % van de beroepsbevolking in Vlaanderen actief in het onderwijs en met ruim een miljoen jongeren op de schoolbanken is dat geen overbodige luxe. In de VS heeft men procentueel gezien nog meer onderwijzend personeel dan bij ons, maar daarvan is slechts de helft leerkracht. De rest doet ondersteunend en begeleidend werk.

❖ In het lager onderwijs lopen leerlingen steeds vroeger vertraging op. En het zijn vooral de 6- en 7-jarige jongens die het moeilijker krijgen om van het eerste naar het tweede leerjaar over te stappen. Slechts bij de 10- en 11-jarigen is de trend van «normaalvorderenden» positief. Pessimistische berichten uit het secundair onderwijs blijken wat overdreven. Voor een aantal vakken, o.a. wiskunde en vreemde talen, scoort het Vlaams onderwijs namelijk hoger dan het OESO-gemiddelde en dit ondanks het feit dat ons vakkenaanbod erg ruim is. Verder stroomt 90 % van de leerlingen vlot door van het eerste naar het vierde jaar. Ongeveer 85 % stapt over van 4 naar 5 en van 5 naar 6 (10 jaar geleden was dat dit nog 75 %). Bij de meisjes liggen de cijfers nog hoger. Hier tegenover staat dat 45 % van de 17-jarigen geboren in 1970 één of meer jaren vertraging opliep. Ten slotte ligt het aantal gediplomeerden secundair onderwijs bij ons niet zo hoog (iets meer dan 80 %, tegen b.v. 95,6 % in Noorwegen).

❖ De gemiddelde student die na het SO nog verder studeert, is vrij jong vergeleken met zijn collega's uit het buitenland. De meeste 18- tot 21-jarigen die verder studeren buiten de universiteit, zijn vrouwen. Aan de universiteit vinden we dan weer meer mannen en dat gaat tegen de internationale tendensen in. 13,5 % van de Vlaamse jongeren begint trouwens aan een universitaire studie. Hiermee bekleden we de derde plaats op de wereldranglijst.

Het rapport

Dit zijn maar enkele gegevens uit het net verschenen boek *Het Vlaams onderwijs in de kijker: een internationaal perspectief*, de opvolger van *School op rapport*. Het rapport houdt gelijke tred met het OESO-project. Het vormt een belangrijk onderdeel in de kwaliteitsbewaking van het onderwijs. Met Vlaamse cijfers in een Belgische en internationale context, met nieuwe, demografische en andere aspecten onder de loep draagt het rapport bij tot het maatschappelijk debat over de contouren van het onderwijsbeleid. Overigens biedt het boek voor de eerste maal een reeks belangrijke vergelijkende resultaten aan over de manier waarop leerdoelen en vakken worden ervaren, over vertrouwen in het onderwijsbestel, wensen t.a.v. de schoolautonomie en de waardering voor leerkrachten. Wie kijkt, ziet misschien zichzelf. ■

1 op de **20** is leraar

In de Vlaamse Gemeenschap is 5 % van de actieve bevolking leerkracht. Dat is een record. Bovendien zit 60 % van het totaal aantal jongeren van 2 tot 29 jaar op de schoolbanken. Onder meer door deze hoge schoolisatiegraad besteedt Vlaanderen bijna de helft van zijn begrotingsmiddelen aan onderwijs. Toch verdienen de leerkrachten bij ons maar een salaris dat tot de middenmoot behoort. Een kijk op de gemiddelden en wat er van afwijkt.

Voor elke 10 leraars die voor de klas staan, worden er eigenlijk 11 betaald.

Het startsalaris van de Vlaamse onderwijzer is vergelijkbaar met dat van zijn collega's in Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Maar in die landen is het maximumsalaris hoger. Ook de geaggregeerden Lager Secundair Onderwijs van die landen verdienen meer op het einde van hun loopbaan dan de Vlaamse collega's.

De verschillen tussen het minimum- en het maximumsalaris zijn het grootst in Portugal, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk voor de onderwijzers en de geaggregeerden Lager Secundair Onderwijs (LSO) en in Portugal, Nederland en Oostenrijk voor de geaggregeerden Hoger Secundair Onderwijs (HSO). In Italië en Spanje verdienen de onderwijzers hun maximumsalaris pas na respectievelijk 40 en 45 jaar. In Nieuw-Zeeland krijgt een onderwijzer dit al na 9 jaar.

Hoge levensstandaard

Bij ons is de leraarsopleiding, in vergelijking met andere OESO-lidstaten, van gemiddelde duur. Als we de gegevens over het salaris, de opleidingsduur en de onderwijstijd aan elkaar koppelen, krijgen we een relatief beeld van de financiële waardering die elk land heeft voor het leerkrachtenberoep. Duitsland is hier een echte uitschieter. Dit land heeft een lange leraarsopleiding. Het startsalaris ligt er, internationaal ge-

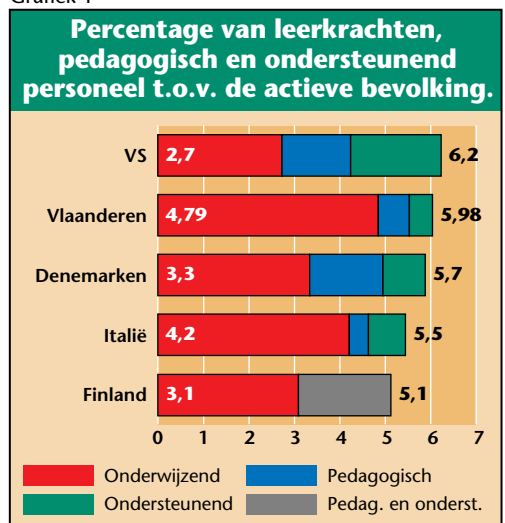
zien, het hoogst en dat staat borg voor een hoge levensstandaard. Bovendien ligt de onderwijstijd van de Duitse leerkracht lager dan het internationaal gemiddelde.

Turkije vormt een echte tegenpool. Het start-salaris ligt er internationaal gezien het laagst en de financiële groeimogelijkheden zijn beperkt. De Turkse leerkracht geniet in eigen land een relatief hoge status, maar moet van alle OESO-landen op het niveau van LSO en HSO de meeste uren presteren.

Opduwers

De salarissuitgaven wegen zwaar op onze onderwijsbegroting. Als we de begroting opsplitsen per uitgaven-categorie (salarissen, werkingsmiddelen onderwijs, enz.), gaat 77,5 % naar salarissen die rechtstreeks door het Departement vereffend worden (ongeveer 150.000 personeelsleden). Hoe komen we tot dat grote aantal personeelsleden? Vlaanderen heeft een relatief hoog percentage leerlingen in het onderwijs: bijna 60 % van het totaal aantal jongeren van 2 tot 29 jaar. De grote participatie in het kleuteronderwijs, de leerplichtverlenging tot 18 jaar, de open toegang tot het hoger onderwijs, en ook het zittenblijven verklaren dit hoog percentage.

Grafiek 1

Daarnaast is 6 % van de actieve bevolking tewerkgesteld in de onderwijssector, waarvan 5 % leerkracht is. 1 % bestaat uit hulpopvoedend personeel, universiteitsassistenten, het personeel van de inspectie en van het PMS, administratief, dienst- en paramedisch personeel. Al deze personeelsleden worden betaald door het Departement Onderwijs. In de VS is nog geen 3 % van de actieve bevolking leerkracht (onderwijzend personeel), hoewel meer dan 6 % toch werkt in de onderwijssector. De helft hiervan behoort namelijk tot het pedagogisch en ondersteunend personeel (Zie grafiek 1).

Niet zozeer het gemiddeld salaris van de leerkrachten in Vlaanderen duwt de begroting op. Veeleer de nogal gunstige (organieke) omkadering of met andere woorden de leerlingen-leerkracht-ratio is een grotere opduwer.

Bovendien neemt de kloof tussen de organieke en de budgettaire omkadering toe. Dat betekent het volgende: het Departement Onderwijs betaalt gemiddeld 109,5 leraars voor elke 100 die

werkelijk voor de klas staan of actief zijn binnen het onderwijs. Dit surplus heeft verschillende oorzaken: vervangingen bij afwezigheden, arbeidsherverdelende maatregelen met financiële stimuli zoals loopbaanonderbreking, het systeem van terbeschikkingstelling van personeelsleden die wachtgeld ontvangen zonder een organiek bepaalde functie te vervullen, detacheringen, enz.

Leeuwedeel

De Vlaamse onderwijsuitgaven stegen de afgelopen vijf jaar, ondanks een aantal besparingsmaatregelen, van 178,9 miljard in 1989 naar 221,6 miljard frank in 1994. Dat is een globale verhoging van 23,9 % of een jaarlijkse gemiddelde stijging met 4,8 %. De onderwijsuitgaven worden gedefinieerd als kredieten, jaarlijks ingeschreven in de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap. De cijfergegevens zijn gebaseerd op de onderwijsuitgaven van de Vlaamse (centrale) overheid. De supplementaire inspanningen van lokale overheden, de privé-sector en de gezinnen worden niet verrekend.

Bij de besteding van de Vlaamse onderwijsbegroting over de verschillende onderwijsniveaus zijn tussen 1991 en 1994 geen spectaculaire schommelingen waar te nemen. Het leeuwedeel gaat nog altijd naar het secundair onderwijs (42 %). Het basisonderwijs en het hoger onderwijs buiten de universiteit krijgen respectievelijk 24 en 8 % van de begrotingskoek.

Scandinavië

Vlaanderen besteedt jaarlijks bijna de helft (44,6 %) van zijn begrotingsmiddelen aan onderwijs. Door deze uitgaven uit te drukken in procent van het Vlaams BGP wordt niet alleen de omvang van dit bedrag beter geduid, maar is eveneens een vergelijking met andere landen en/of regio's mogelijk (Bruto Geografisch Produkt: de som van de toegevoegde waarde van alle bedrijfstakken die hun activiteit uitoefenen in een bepaalde regio = de Vlaamse component van het nationaal bruto binnenlands produkt of BBP).

In 1992 lagen de Belgische onderwijskredieten met 6 % van het BBP 0,2 % boven het gemiddelde van de OESO-lidstaten (5,8 %).

In West-Europa klimmen alleen enkele Scandinavische landen zoals Denemarken (7,6 %), Zweden (7,7 %), Noorwegen (7,6 %) en ook Finland (8,3 %) boven het cijfer van België. De Vlaamse onderwijsuitgaven liggen evenwel met 5,3 % een half procent onder het OESO-gemiddelde. Nederland, Frankrijk en de Verenigde Staten zitten in de buurt van Vlaanderen met respectievelijk 5,6, 5,5 en 5,4 %. Duitsland en Japan scoren respectievelijk 4,1 en 3,6 %. ■

Eén op de twintig werkende mensen is leraar: een record.

EEN BRIEFJE VAN HONDERD

Een vergelijking van de gemiddelde overheidskost per leerling/student leert dat er enorme verschillen bestaan in de financiering per onderwijsniveau.

Stel dat de overheid 100 frank besteedt aan een HOBUS-student. Hoeveel frank gaat er dan naar leerlingen op andere niveaus?

Universitair onderwijs	169 fr.
Buitengewoon onderwijs	157 fr.
Secundair onderwijs	112 fr.
HOBUS	100 fr.
Basisonderwijs	41 fr.
Deeltijds Kunstonderwijs	15 fr.
Onderwijs Sociale Promotie	10 fr.

De Vlaamse overheidskost per leerling in het kleuteronderwijs ligt ruim 45 % onder het OESO-gemiddelde. Denemarken ligt daar 83,7 % boven en Nederland 35 % onder. Ook het lager en hoger onderwijs bevinden zich respectievelijk 29,9 % en 17 % onder dit gemiddelde. Het Vlaamse secundair onderwijs bevindt zich dan weer 8,2 % boven het gemiddelde, het Nederlandse 37,2 % er onder. Het Duitse daarentegen 30,5 % er boven.

De formele opleidingsduur van leerkrachten is een belangrijke onderwijsindicator. Hij weerspiegelt de belangstelling en het investeringsbeleid van landen voor de leraarsopleiding. Het belang van deze indicator wordt nog versterkt door de Europese eenmaking, waarbij wordt gedacht aan toenemende mobiliteitsmogelijkheden voor leerkrachten. Nochtans zegt deze indicator alleen iets over de *tijd* en niets over de inhoud van de opleiding.

In de OESO-lidstaten verschilt de duur van het minimum aantal jaren feitelijke leraarsopleiding (na het lager en secundair onderwijs) voor de vier niveaus, kleuteronderwijzer, onderwijzer, geaggregeerde LSO en HSO. Voor kleuteronderwijzers is er een verschil van 1 tot 5 jaar, voor onderwijzers van 1 tot 6, voor geaggregeerden LSO van 3 tot 6 en voor de geaggregeerden HSO van 4 tot 7 jaar. In Vlaanderen bijvoorbeeld ben je onderwijzer na 3 jaar studie. In Portugal en Nieuw-Zeeland pas na 5 jaar. In Italië ben je echter al na één jaar opleiding onderwijzer. Maar een geaggregeerde LSO moet er daar 5 jaar over doen, terwijl de opleiding bij ons maar 3 jaar duurt. In Duitsland worden kleuteronderwijzers volledig gevormd op het niveau van het hoger secundair onderwijs.

Universiteit

Duitsland spant wel de kroon voor de andere opleidingen: 6 jaar voor onderwijzer en geaggregeerde LSO en 7 jaar voor geaggregeerde HSO. In Nederland, Turkije, Frankrijk en de VS duren de opleidingen voor de vier niveaus even lang: 4 jaar.

Vlaanderen en België scoren gemiddeld voor de duur van de opleiding van kleuteronderwijzers, onderwijzers en geaggregeerden HSO. Voor deze laatste groep gaat men er van uit dat bij ons de

Onderwijs (PHO) van 1982 tot 1991 met de helft is gedaald, met de grootste daling tussen 1982 en 1986. Vanaf 1987 stijgt het aantal inschrijvingen tot 4885 studenten. Vanaf 1988 tot 1991 blijft het aantal ongeveer gelijk. Voor het academiejaar '92-'93 worden ongeveer 500 inschrijvingen meer geteld. Er blijkt momenteel een trend te zijn om opnieuw te kiezen voor een functie in het onderwijs.

De sterke daling in de eerste helft van de jaren '80 vinden we vooral terug in de opleiding voor onderwijzer en de opleiding voor geaggregeerde LSO «algemene vakken». Een mogelijke verklaring hiervoor is o.a. dat de verlenging van deze leraarsopleiding tot drie jaar er misschien toe geleid heeft dat de potentiële studenten voor deze studierichtingen uiteindelijk voor een universitaire opleiding opteelden. De opleiding voor geaggregeerde LSO «technische vakken» kent de meest uitgesproken daling in het aantal inschrijvingen. Deze opleiding kent een continu dalend verloop van meer dan 70 %.

Vervrouwelijking

Ook het aantal inschrijvingen voor de aggregatieopleiding HSO zakte tussen 1988 en 1991, maar

Nadat het aantal kandidaat-leerkrachten in de eerste helft van de jaren '80 met 50 % zakte, kie-

zen momenteel weer

meer studenten voor een functie in het onderwijs.

Steeds meer vrouwen doen dat, waardoor de *vervrouwelijking* in het onderwijs de laatste jaren toeneemt. Maar het lerarenkorps veroudert ook. En hoe zit het met de onderwijstijd (de uren les geven)? Die verschilt enorm in de OESO-lidstaten. De Vlaamse leerkrachten zitten onder het gemiddelde. We leggen alle onderwijstijden naast elkaar en kijken er naar.

Minder uren voor de klas

leerkracht HSO de aggregatie-opleiding gelijktijdig met zijn laatste licentiejahr kan afwerken. Voor de opleiding van de leerkracht LSO scoren Vlaanderen en België onder het gemiddelde.

Bij ons krijgen alleen de leerkrachten HSO een academische vorming. Voor andere leraarsopleidingen hoeft men niet naar de universiteit. In Duitsland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Portugal, het Verenigd Koninkrijk en Italië gebeurt de opleiding van leerkrachten voor zowel het lager als voor het hoger secundair onderwijs wel aan de universiteit.

Zonder technische vakken

Hoeveel kandidaat-leerkrachten bieden zich in Vlaanderen aan? We stellen vast dat het aantal kandidaat-leerkrachten in het Pedagogisch Hoger

In sommige landen moeten leerkrachten dubbel zoveel lesuren geven dan elders.

minder uitgesproken dan voor de andere niveaus. Momenteel is er weer een lichte stijging waar te nemen. Als we het aantal inschrijvingen in het PHO (1992: 5177 studenten) en de universitaire leraarsopleiding (1992: 3322 studenten) met elkaar vergelijken, stellen we vast dat die in het PHO ongeveer 20 % hoger liggen.

Er is een duidelijk overwicht van vrouwen die voor het PHO kiezen. Grof geschat: tegenover elke mannelijke inschrijving staan 3 vrouwelijke. Dat overwicht van vrouwen stellen we ook vast bij de inschrijvingen aan de universiteit voor de aggregatie-opleiding HSO. De stijging in deze opleiding ligt trouwens aan het toenemend aantal vrouwen in de universitaire opleiding in het algemeen.

Op dit ogenblik kunnen we echter de vaak ge-

hoorde uitspraken over de «vervrouwelijking in het lager onderwijs in Vlaanderen» internationaal bekeken enigszins relativeren. In Italië en Portugal is immers meer dan 90 % van de leerkrachten in het lager onderwijs een vrouw. Wij komen met 62 % nog ruimschoots achter o.a. de VS, het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Spanje. Overigens verschilt bij ons de verhouding mannelijke/vrouwelijke leerkrachten volgens het onderwijsniveau. In het kleuteronderwijs werken haast uitsluitend vrouwen. In het gewoon en buitengewoon lager bestaat het lerarenkorps uit zowat twee derde vrouwen; in het secundair onderwijs (uitgezonderd KSO en BuSO) en het hoger onderwijs van één cyclus (HOKT) is dat ongeveer de helft. Het hoger onderwijs van twee cycli (HOLT) wordt daarentegen gekenmerkt door een groot overwicht (ongeveer 80 %) van mannelijke leerkrachten. Uit onderzoeksgegevens van de Koning Boudewijnstichting blijkt dat de vervrouwelijking op alle niveaus van het onderwijs de laatste jaren toeneemt.

Veroudering

Oostenrijk en Nederland hebben een relatief jonge leerkrachtenpopulatie in het lager onderwijs.

Vlaanderen komt op de derde plaats: 48 % van de onderwijzers is jonger dan 40 jaar. Een groot aandeel oudere onderwijzers vinden we in Zweden, Duitsland en de VS: minstens 70 % is ouder dan 40 jaar.

De leerkrachtenbevolking van het Vlaamse kleuter- en lager onderwijs vertoont een aanzienlijk jongere structuur dan die van het secundair onderwijs. In 1991 bedroeg de gemiddelde leeftijd van de mannelijke leerkrachten in het lager onderwijs 39,5 jaar en van de vrouwelijke leerkrachten 35,9 jaar. Voor de geaggregeerde LSO was dat respectievelijk 43,3 jaar en 40,1 jaar; voor de geaggregeerde HSO respectievelijk 42,6 en 38,6 jaar.

Toch wordt gewezen op een veroudering van het lerarenkorps. Tussen 1992 en 1994 steeg het aantal 50-60-jarigen in alle onderwijsniveaus van 0,6 tot 2,7 % en verminderde het aantal 20-29-jarigen van 3 tot 0,7 %, met uitzondering voor de geaggregeerden

Grafiek 2

ONDERWIJSTIJD										
<i>Wat leerkrachten lager onderwijs (LO), lager secundair onderwijs (LSO) en hoger secundair onderwijs (HSO) aan lesuren van 60 minuten per schooljaar moeten presteren.</i>										
	VS	Ned	Fra	Tur	Spa	Vla	Dui	Ita	Zwe	Gemiddelde OESO
LO	1093	1000	944	900	900	840	790	748	624	858
LSO	1080	954	632	1080	900	720	761	612	576	781
HSO	1080	954		1080	630	660	673	612	528	745

LSO. Mogelijke hypothesen voor de veroudering zijn een verminderde recrutering van jonge leerkrachten, een vermindering van het aantal kinderen, het langer in dienst blijven in het onderwijs.

Voorzichtig

Van al deze leerkrachten, jong en minder jong, wordt verondersteld dat ze les geven. Deze onderwijstijd maakt deel uit van de werkvoorwaarden van leerkrachten en kan verbonden worden met verschillende aspecten van het lerarenberoep: motivatie, financiële condities, enz.

De onderwijstijd is het totaal aantal uren (van 60 minuten) dat een voltijds aangestelde leerkracht volgens het formeel onderwijsbeleid, per schooljaar verplicht moet besteden aan lesgeven (Zie grafiek 2.).

We moeten deze indicator evenwel met de nodige voorzichtigheid interpreteren. Hij geeft immers geen informatie over de totale taakbelasting van leerkrachten. Hij zegt niets over de tijd die leerkrachten besteden aan voortgezette opleiding bij de instap in het beroep, voorbereiding van lessen, klasseraden, toezichtsbeurten, schoolreizen, open dagen, oudercontacten, personeels-, vakgroep- en pedagogische vergaderingen, navorming, e.d. De *arbeidstijd* is in werkelijkheid omvangrijker dan de cijfers van deze indicator. Bovendien zegt de indicator niets over de kwaliteit van het aangeboden onderwijs. Van de totale spreekuur-tijd van een huisarts kunnen we immers ook niets afleiden over de kwaliteit van de medische dienstverlening.

Dubbel zoveel

De onderwijstijd kent een grote spreiding over de verschillende landen. Het is zelfs zo dat in sommige landen leerkrachten dubbel zoveel lesuren moeten geven dan in andere landen. In het HSO is dat het geval voor Turkije (1080 lesuren) en Zweden (528 lesuren). Opvallend is dat voor landen als de VS en Nederland de verschillen in onderwijstijd tussen het lager en secundair onderwijs gering zijn, terwijl in de meeste andere landen de onderwijzers opmerkelijk meer uren moeten lesgeven.

In het lager onderwijs liggen de onderwijsprestaties van de Vlaamse leerkrachten iets onder het OESO-gemiddelde, 840 lesuren tegenover 858. In het secundair onderwijs moeten leerkrachten respectievelijk 61 (LSO) tot 85 uren (HSO) minder presteren dan gemiddeld in de OESO-lidstaten wordt vereist, namelijk respectievelijk 781 en 745 lesuren.

In Vlaanderen (en België) zijn minimum- en maximumonderwijsprestaties vastgelegd. Voor de berekening van deze indicator maakte men gebruik van de maximumprestaties. ■

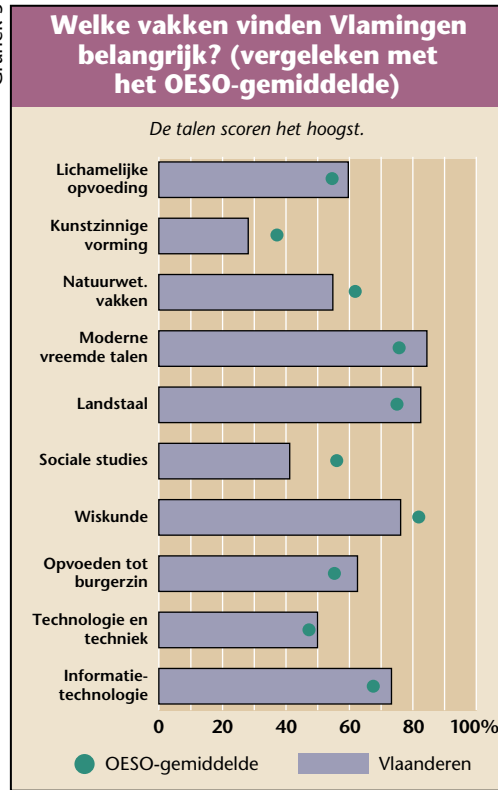
Kiezen voor leraar?

Eén man, drie

vrouwen.

Er is een grote consensus tussen de verschillende landen als het om wiskunde en kunstzinnige vorming gaat in het secundair onderwijs: het eerste vindt men overal zeer belangrijk, het tweede sluit bijna overal de rij. Ook moderne vreemde talen staan in de meeste landen bovenaan en dat geldt eveneens voor moedertaal. Voor de meeste andere vakken is variatie tussen de landen troef.

Grafiek 3

Welke vak is het belangrijkste? Moet de school de taak van het gezin niet voor een deel overnemen? Waarover mogen de scholen zelf beslissen en waarover liever niet? Zijn onze leerlingen klaar voor het bedrijfsleven? Om de effectiviteit van het onderwijs in Vlaanderen nog beter in te schatten, kregen leerlingen, ouders, bedrijfsmensen en buitenstaanders een reeks vragen voorgeschoteld. Zo

Vlamingen waarderen

krijgen we een beeld van hun houding en verwachtingen tegenover het onderwijs. Dat levert soms een verrassende kijk op.

Moderne vreemde talen, Nederlands, wiskunde en informatica. Dat zijn de vier vakken waaraan men in Vlaanderen het meest belang hecht voor de leerlingen. De eerste drie worden in lesuren uitgedrukt ook het meest gegeven. Of er een verband is...? In elk geval scoort Vlaanderen voor moderne vreemde talen be-

duidend hoger dan het OESO-gemiddelde (In Groot-Brittannië en de VS liggen die cijfers daar ver onder, maar dat is niet zo verwonderlijk, gezien het grote aantal Engelssprekenden in de wereld).

Vertrouwens'switch'

Scholen moeten echter ook algemene doelen trachten te verwezenlijken, doelen die jongeren helpen functioneren in de maatschappij. *Zelfvertrouwen, zin hebben voor samenwerking, vaardigheden en kennis bijbrengen die helpen bij het vinden van een job...* volgens de cijfers vindt Vlaanderen de realisatie van dergelijke doelen belangrijker dan de realisatie van vakgebonden doelstellingen. Vlaanderen volgt hiermee de OESO-trend. *Begrip hebben van andere landen in de wereld* krijgt veelal minder prioriteit terwijl *een verantwoordelijk burger zijn* in b.v. Portugal vooraan staat, bij ons in de middenmoot en in Zwitserland en Oostenrijk achteraan.

Het belang van het onderwijs mag dan duidelijk zijn, vertrouwen hebben dat dit onderwijs ook goed gegeven wordt, is wat anders. Het vertrouwen in de scholen om de algemene doelen te realiseren, is namelijk minder groot dan wanneer het om vakken gaat. Deze vertrouwens'switch' komt in alle OESO-landen voor, behalve in Portugal. In Vlaanderen krijgt het onderwijs in de moderne vreemde talen, Nederlands en wiskunde het volle vertrouwen. Het vertrouwen in het onderwijs om de algemene doelen te bereiken, is echter negatief evenredig met het belang dat men eraan hecht. Ter vergelijking: de tevredenheidscijfers voor de toppers *wiskunde* en *zelfvertrouwen* liggen mijlener uiteen: 87 % voor wiskunde, 52 % voor

zelfvertrouwen. Het enige algemene doel dat een hoge score haalt, is *diploma's en getuigschriften behalen* (86 %), meteen het enige algemene doel dat nauwer bij de vakken aansluit. In het algemeen is gemiddeld 72 % van de Vlamingen tevreden over het onderwijs in de vakken, maar voor slechts 58 % voldoet het onderwijs in de algemene doelen. Toch zitten we hiermee nog boven het OESO-gemiddelde, maar dat komt wellicht door de lage cijfers van Spanje (37 %) en Zweden (18 %). Daar schijnt het vertrouwen veeleer zoek te zijn.

Krachtig leiderschap

Op internationaal vlak is er geen consensus waar voor een school de prioriteiten liggen. Hulp bieden bij leerproblemen, daar gaat iedereen wel mee akkoord, en dat ouders meer moeten worden geïnformeerd en betrokken bij het schoolgebeuren kan ook op een consensus rekenen. Maar over een ruim aanbod van vakken heeft ieder land zo zijn eigen idee en in sommige landen (de VS, Finland, Frankrijk) staat discipline helemaal bovenaan terwijl het in andere niet zo erg meespeelt (Denemarken). Ten slotte bengelt regelmatig huiswerk geven in vele landen onderaan, behalve in Finland en

de VS. Vlaanderen stijgt op twee punten stevig boven het OESO-gemiddelde uit: een ruim aanbod van vakken en krachtig leiderschap van de directie worden bij ons als essentiële aangezien dan in de meeste andere landen. Ook studie- en beroepsoriëntering scoort hoog.

Internationaal gezien legt men de verantwoordelijkheid voor de persoonlijke en sociale ontwikkeling van het kind gedeeltelijk bij de school en gedeeltelijk bij het gezin. In Vlaanderen doet 65 % van de ondervraagden dat. Ter vergelijking: in Groot-Brittannië is dat 81 % en in Denemarken 45 %. Volgens de Denen ligt de grootste verantwoordelijkheid veeleer bij het gezin, maar de meeste Westeuropese landen volgen dit standpunt niet. Van de Vlamingen vindt 7 % dat het gezin minder verantwoordelijkheid moet krijgen dan de school. Over de verantwoordelijkheid van de scholen zijn alle landen het eens: scholen mogen nooit alleen de grootste verantwoordelijkheid voor de sociale en persoonlijke ontwikkeling van de jongeren krijgen.

Lokale willekeur

Maar betekent dit alles dat de scholen ook meer autonomie moeten krijgen? In vele OESOLidstaten is een terugtrekkende overheid en responsabilisering van scholen namelijk een belangrijk beleidsthema. In de VS zegt men volmondig «ja», terwijl in Spanje slechts 17 % er voor te vinden is. De Vlamingen hangen met 32 % iets onder het OESO-gemiddelde.

Men ging ook na hoe belangrijk de beslissingsbevoegdheid op schoolniveau is voor de Vlamingen. Dan blijkt dat autonomie het belangrijkste is als er moet beslist worden hoe

ren. Verdere analyse van deze gegevens geeft aan dat de waardering toeneemt met de leeftijd, dat vrouwen het beroep positiever waarderen dan mannen, maar dat de appreciatie daalt naarmate de respondent hoger opgeleid is.

Rijst de logische vraag aan die 90 %: zouden de leerkrachten dan ook meer moeten verdienen? En meer dan de helft knikt bevestigend, hoewel toch 44 % vindt dat de leerkracht genoeg verdient en 2 % er graag een procentje wil afknijpen. Daarbij is het wel interessant te weten dat bijna de helft van deze 90 % het werkelijke loon van de leerkracht onderschat. De onderzoekers vragen zich af of hoger loon tot een hogere status zou leiden of dat een hoger loon precies het gevolg zou zijn van een hogere status...

Japan

En wat vinden de leerlingen er zoal van? Wat vinden zij van hun school? De vraag werd aan 15-jarigen gesteld. Ruim de helft van de Vlaamse jongens en 67 % van de meisjes vinden de school (redelijk) leuk. Internationaal ligt de appreciatie veel lager, bij jongens meer nog dan bij meisjes, en ze neemt af met de leeftijd. Wat ook met de leeftijd afneemt - en dat is dan weer positief - is de angst van leerkrachten of medeleerlingen. Op 15 zijn 8 op de 100 kinderen bang van een of meer leerlingen en ruim 15 op de 100 van een of meer leerkrachten.

Maar het vertrouwen is groot. 70 % van onze leerlingen heeft vertrouwen in ons onderwijs en dat cijfer haalt geen enkel ander land. Van de Vlaamse ouders deelt 45 % dit vertrouwen, terwijl bijna 19 % de kwaliteit van ons onderwijs slecht vindt. Aan Franstalige zijde ligt het ver-

trouwen cijfer meer dan de helft lager. Ook de bedrijfsmensen staan redelijk positief tegenover ons onderwijs, en dan bedoelen ze de scholingsgraad van de werknemers, hun economische vaardigheid, hun kennis van informatica en de competitiviteit van ons onderwijssysteem. Op dit vlak scoort Japan met ruime voorsprong het hoogst en de VS - verrassend - op één na het laagst. ■

trouwen cijfer meer dan de helft lager. Ook de bedrijfsmensen staan redelijk positief tegenover ons onderwijs, en dan bedoelen ze de scholingsgraad van de werknemers, hun economische vaardigheid, hun kennis van informatica en de competitiviteit van ons onderwijssysteem. Op dit vlak scoort Japan met ruime voorsprong het hoogst en de VS - verrassend - op één na het laagst. ■

HET HELE BOEK VOOR EEN PRIK

De cijfers in dit VIZIER komen uit de nagelnieuwe publicatie: *Het Vlaams onderwijs in de kijker: een internationaal perspectief*. Daarin staan nog veel meer recente gegevens en internationale vergelijkingen. Het boek wordt uitgegeven door het Departement Onderwijs. U kunt het nu bestellen voor een prikke: 200 fr. (verzendingskosten inbegrepen). Schrijf het bedrag meteen over op rekening 091-2203006-68 - Ministerie Vlaamse Gemeenschap - OND - Verkoop Publicaties - 1010 Brussel met vermelding: referentienummer 166.1 en titel «Het Vlaams Onderwijs in de kijker: een internationaal perspectief». Het boek bevat de publicatie van de Vlaamse resultaten van het INES-project (Indicators of Education Systems) in internationale context: onderwijsprogramma's en -processen met de hoofdstukken leerlingen en personeel, financiële indicatoren, onderwijsloopbaan, lestijd, attitudes en verwachtingen; onderwijsresultaten en demografische en economische achtergronden.

Auteurs: J. De Groof, T. Van Haver (coördinatoren) - J. Van Damme, A. Van Beveren, G. Lorent (KULeuven) - J. Heene, L. Van de Poele, L. Oosterlinck (RUGent) - A. Libotton, N. De Wachter (VU-Brussel) - Fr. Daems, J. Leysen, H. Coucke (UAntwerpen) - H. Duqué, J. Lasuy (Departement Onderwijs, DBB-Begroting)

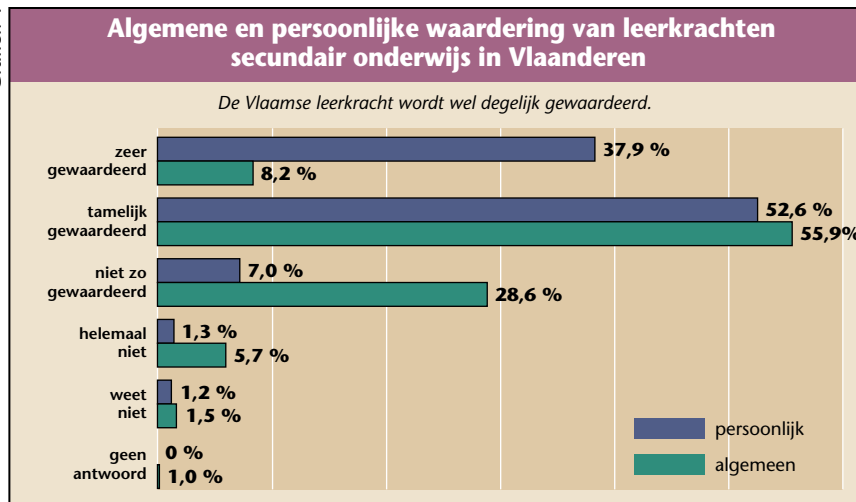
hun leraars

vakken onderwezen worden en hoe het schoolbudget moet worden besteed. De aspecten welke vakken onderwezen worden en hoeveel tijd aan de vakken wordt besteed botsen op aarzeling: een derde vindt niet dat de school hierover vrij mag beslissen, twee derde vindt van wel. Ten slotte zouden scholen zelf moeten kunnen beslissen over de aanwerving en promotie van leerkrachten, maar niet zozeer over hun salaris en werk-omstandigheden. Een mogelijke verklaring hiervoor is een zekere angst voor lokale willekeur.

Minder loon?

De belangrijkste vraag is misschien wel: Hoe worden leerkrachten gewaardeerd? Welke status hebben zij in de maatschappij? Dit werd enkel voor het secundair onderwijs onderzocht. Merkwaaardig genoeg ligt de persoonlijke waardering veel hoger dan de algemene waardering. Inderdaad schijnt de maatschappij volgens twee derde van de Vlamingen de leerkracht positief te waarderen, maar volgens een derde ook negatief! Toch staat Vlaanderen met die twee derde nog derde op de OESO-ranglijst achter Oostenrijk en de VS. Maar gevraagd naar hun persoonlijk oordeel blijkt plots meer dan 90 % van de Vlamingen de leerkracht positief te waarde-

Grafiek 4

Niets gemist?

Op de valreep wilde onderwijsminister Luc Van den Bossche het bedrag van de **studiebeurzen** verhogen. Maar minister Wivina Demeester van Begroting herinnerde aan de afspraak binnen de Vlaamse regering om niets te doen dat een te grote weerslag zou hebben op de begroting van de volgende regeringsploeg. ■ De Vlaamse regering beslist principieel de reglementering over het organiseren van het **deeltijds be-**

JOURNAAL

roepssecundair onderwijs

aan te passen. De wijzigingen hebben o.a. betrekking op de tellingsdatum voor de vaststelling van de omkadering. Om te vermijden dat bij herstructurering van scholen dezelfde leerlingen tweemaal meegeteld zouden worden (op 1 feb. in de oude school en op 1 okt. in de afgesplitste *nieuwe* school), wordt gerekend alsof de operatie al op 1 feb. van het voorgaande schooljaar doorgevoerd werd. De leerlingen tellen dus alleen mee in de *nieuwe* school. Over dit besluit wordt nog onderhandeld met de vakbonden. ■ In november 1994 werd een officiële vertegenwoordiging van de **moslims** in België voorgesteld: de *Executieve*. Dat comité moest gevoelige dossiers, zoals het islamitisch onderwijs, met de regering bespreken. Vijf maanden na de oprichting van dit comité zegt de Vlaamse onderwijsminister dat de *Executieve* niet werkt. Een aantal Vlaamse moslimleraars eist nu een Vlaams overlegorgaan. ■ De Europese Commissie wil alle problemen van **erkenning van diploma's** in het hoger onderwijs van de Europese Unie uit de weg ruimen. Bedoeling is de informatie over studierichtingen, beroepsvereisten en erkenning van diploma's in de verschillende lidstaten te stroomlijnen en ze toegankelijker te maken. Voor elke EU-burger geldt immers vrij verkeer van personen. Een diploma dat in één lidstaat werd behaald, is in principe ook geldig in een andere lidstaat. Maar de realiteit is helemaal niet zo rooskleurig. Heel wat Vlamingen kampen in het buitenland met problemen rond gelijkwaardigheid van diploma's. ■ In het schooljaar 1993-1994 vroegen 826 leerkrachten van het secundair onderwijs een betaling van de tegemoetkoming in de **vervoerskosten** aan. In het basisonderwijs maakten 379 .../...

Extra banen. De Vlaamse regering zet de projecten van **zorgverbreding** in het kleuter- en lager onderwijs voort. Ze keurde daarover principieel een omzendbrief goed. Deze voorziet in een extra omkadering voor

kinderen met ernstige leerproblemen. Sinds twee jaar trekt de Vlaamse regering voor het eerste jaar van het basisonderwijs ongeveer 400 miljoen uit voor een 500-tal extra banen. Vanaf dit schooljaar is er voor de begeleiding van 4- en 5-jarigen in het kleuteronderwijs ruimte voor 270 extra banen. Er komen ook nog onderhandelingen met de vakbonden. De onderwijsinspectie gaf een positief advies over het project.

HOBU. Hogescholen mogen maximum 18.000 fr. **inschrijvingsgeld**, examengeld van maximum 2000 fr. en andere kosten inbegrepen, aan de studenten vragen. Dat bepaalt het HOBU-decreet. Artikel 32 van dat decreet van 13 juli 1994 stelt de minimum- en maximumbedragen van het inschrijvingsgeld vast. Deze bedragen worden jaarlijks geïndexeerd. Het inschrijvingsgeld voor het volgend academiejaar is minimum 2763 fr. en maximum 16.026 fr. Beursstudenten betalen 2431 fr. Deze bedragen gelden enkel voor basisopleidingen. De hogescholen bepalen zelf het inschrijvingsgeld voor voortgezette opleidingen. Deelnemen aan de examens van de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap kost 5526 fr.

Verminderd. In een tussentijds advies brengt de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) het aantal **eindtermen** voor de eerste graad van het secundair onderwijs terug van 930 tot 580. Op die manier zouden de leraars wat meer ademruimte krijgen. De VLOR is ook voorstander van speciale eindtermen voor zwakke leerlingen. Hiermee heeft de raad het verschil tussen de leerlingen van de A- en de B-klassen voor ogen. De raad vindt dat men geen eindtermen kan maken voor al die leerlingen samen. Daarom stelt men voor de B-klassen, die leerlingen met leerachterstand opvangen, **ontwikkelingsdoelen** voor. Dat betekent concreet dat die leerlingen wel een inspanning moeten leveren om een eis te vervullen, maar niet dat ze daar ook effectief aan moeten voldoen.

Gemengd. In Vlaanderen zijn 87 % van de **secundaire scholen** gemengd. Het gemeenschapsonderwijs telt op zijn 273 scholen nog twee jongensscholen. Ook het gemeen-

telijk secundair onderwijs heeft nog twee jongensscholen op een totaal van 71. In het provinciaal onderwijs zijn alle 31 secundaire scholen gemengd. De meeste niet-gemengde scholen vinden we in het vrij gesubsidieerd secundair onderwijs. Op een totaal van 620 scholen zijn er daar 54 jongens-, 69 meisjes- en 497 gemengde scholen.

Werkingscode. De inspectie controleert en de begeleidingsdienst ondersteunt. Ondanks deze taakafbakening verloopt de dagelijkse omgang met scholen en personeelsleden niet altijd vlekkeloos. Sommige discussiepunten hebben te maken met deontologische vragen. Andere oorzaken van wrijvingen ontstaan door onduidelijke afspraken. De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) geeft een advies over de werkingscodes van de **inspectie** en van de **pedagogische begeleidingsdiensten**. De VLOR maakt een onderscheid tussen de controle op de inhoud van het onderwijs en de controle op erkennings-, financierings- of betoelagingsvoorwaarden. De controle op de inhoud moet altijd plaatsvinden tijdens een doorlichting door een team van inspecteurs en op basis van een duidelijke procedure. De andere controles gebeuren door een inspectieteam of een individuele inspectie. Maar ook bij een individuele inspectie moeten er afspraken en procedures worden vastgelegd, zoveel mogelijk analoog met de afspraken die gelden voor een doorlichting. De VLOR vindt dat de inrichtende macht of de directie het verslag van de doorlichting moet bespreken met de personeelsleden. In het gesubsidieerd onderwijs bespreekt ook de participatieraad het verslag. De inrichtende macht of de directie moet ook de tekst van de conclusies en van het advies aan de personeelsafvaardiging en de participatieraad geven. Wellicht is de wet op de openbaarheid van bestuur van toepassing op het inspectieverslag.

Om rollenconflicten te vermijden, mogen volgens de VLOR de pedagogisch adviseurs geen rol spelen bij de beoordeling van leerkrachten. Toch hebben de inrichtende macht en de directie behoefte aan ondersteuning bij de beoordeling. De VLOR vraagt de overheid om voor dit probleem een passende oplossing te zoeken. In sommige netten kan een verslag van een begeleider bij het personeelsdossier worden gevoegd. Om de vertrouwensrelatie niet te schenden, moet de werkingscode aangeven waarvoor de verslagen worden gebruikt. Personeelsleden en scholen moeten in elk geval de kans krijgen om verzet aan te tekenen als ze van oordeel zijn dat de begeleiders zich niet aan de code houden.

Kansarmen. De onderwijskansen voor migranten en kansarme jongeren in het basisonderwijs, het buitengewoon en de eerste twee graden van het secundair onderwijs worden verder verfijnd en uitgebreid. Dat besliste de Vlaamse regering principieel. Het gaat hier over bijzondere maatregelen zoals een aangepaste omkadering, waarbij reke-

ning gehouden wordt met het aantal migranten, en een onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers. De nieuwe maatregelen die de regering goedkeurde, omvatten vooral de opheffing van de geografische beperking voor de bijzondere maatregelen (vroeger o.a. Brussel en reconversiegemeenten). Nu komen alle scholen en gemeenten in aanmerking voor de maatregelen. Er komen wel nieuwe voorwaarden voor de deelnemende scholen. Zij moeten in een aanwendingsplan beschrijven op welke manier ze werken rond **intercultureel onderwijs**, taalvaardigheids-onderwijs Nederlands, preventie en remediëring van leerproblemen en schoolopbouw-werk. De projecten in de tweede graad van het secundair onderwijs beogen een betere doorstroming van leerlingen. Daarnaast is ook een besluit goedgekeurd waarbij de geïntegreerde opvang van kinderen van zigeuners of woonwagenbewoners in het basisonderwijs wordt verlengd. Met al deze maatregelen stelde de regering haar prioriteiten duidelijk t.a.v. het gelijke-kansenbeleid en de onderwijsvoorrang. Over deze principieel goedgekeurde besluiten wordt nog onderhandeld met de vakbonden. Bij de Raad van State worden de nodige adviezen ingewonnen.

Schooldirecteur. Met de schaalvergroting van het secundair onderwijs voor ogen is het efficiënt leiden van een grote school geen eenvoudige zaak. Kan dat nog de taak van één man zijn, vraagt men zich af. Komt er een administratief en een pedagogisch ambt van af 1500 leerlingen? De administratie van het Departement Onderwijs stelt echter geen **functiebeschrijving** op voor het ambt van directeur secundair onderwijs. Dat is de taak van de inrichtende machten die, als werkgevers van hun personeel, de taakhoud vastleggen. Het departement gaat er wel vanuit dat de directie secundair onderwijs verantwoordelijk is voor de pedagogische én administratieve leiding, binnen het kader

van de wettelijke en reglementaire voorschriften. Binnen de huidige reglementering kan een secundaire school met 1500 leerlingen bijkomend beschikken over twee onderdirecteurs, evenals over onder meer een opvoeder-huismeester en een directiesecretaris. De directie van een technische school kan ook een beroep doen op een werkplaatsleider en ruim acht werkmeesters. Dit betekent dat de directie van een grote school over een aantal personeelsleden beschikt om een directieteam te vormen. In samenspraak met de inrichtende macht kan de directie binnen dit team een taakverdeling opstellen. Maar de grotere verantwoordelijkheid en taakbelasting van de directeur wordt niet gecompenseerd door een naar verhouding hoger salaris. Op het einde van de loopbaan verdient een licentiaat-directeur secundair onderwijs per maand netto ongeveer 11.500 frank meer dan een licentiaat-leraar. Ongeacht het aantal leerlingen.

Technisch onderwijs.

Het Vlaams Economisch Verbond (VEV) zegt dat het technisch en beroepsonderwijs moeten worden **opgevoerd**. Volgens het VEV slokt het secundair onderwijs in het algemeen te veel geld op en ligt de scholingsgraad er relatief laag. De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt laat te wensen over. Het VEV pleit voor een door-gedreven kwaliteitszorg in het onderwijs. De invoering van eindtermen is voor de werkgeversorganisatie de goede weg. De lesprogramma's moeten worden aangepast, met een beter evenwicht tussen brede basisvorming en arbeidsmarktgerichte vaardigheden. De on-

dernemingsattitude zou meer moeten worden bijgebracht. De kosten van het basis- en secundair onderwijs moeten voor het VEV omlaag. Daartoe pleit men voor schaalvergroting en een grotere autonomie van de scholen. Daarnaast moet het systeem van vaste benoemingen opnieuw worden bekeken en zou de reëffactatieregeling moeten worden afgebouwd. ■

Vakantie. Volgend jaar zouden de scholen in de drie Belgische gemeenschappen opnieuw samen lentevakantie hebben, namelijk van **8 tot 21 april**. Het akkoord tussen de onderwijsministers zou slechts voor één jaar gelden. Zou, want toen deze kopij naar de drukker ging had de Vlaamse regering nog geen uitspraak gedaan over dit dossier. Wellicht zal de volgende regering de knoop moeten doorhakken. Dit jaar was de paasvakantie gespreid over vier weken. Dat zorgde voor ongenoegen en protest bij taalgemengde gezinnen en de toeristische sector. Tussen de verschillende gemeenschappen was tot nu toe geen overleg over het vastleggen van de schoolvakanties. Iedere gemeenschap beslist daar zelf over. Al in 1991 legde de Vlaamse regering de begin- en einddatum van alle vakantieperiodes tot het jaar 2000 vast. Zo begint de krokusvakantie de zevende maandag voor Pasen en duurt een week. De lentevakantie begint in deze planning de eerste maandag van april en duurt twee weken. Als Pasen in maart valt, begint de lentevakantie de tweede maandag voor de feestdag. Deze gegevens maken de opmaak van een lange-termijn kalender voor de Vlaamse Gemeenschap mogelijk. Scholen in het Brusselse en in taalgrensgemeenten kunnen echter een gemotiveerde aanvraag voor afwijking van de schoolvakantieregeling indienen. Of de Vlaamse Gemeenschap voor één keer van de planning zal afwijken, weet u intussen hopelijk al.

.../...

leerkrachten er gebruik van. ■ De Gentse universiteit vernieuwt volgend academiejaar de **lerarenopleiding**. De studiedruk, evenwaardig met die van een half studiejaar, wordt zwaarder, maar de spreiding over de laatste twee jaren van de gewone studie wordt beter geregeld, zodat een speciaal extra-jaar niet nodig is. De vernieuwde lerarenopleiding besteedt meer aandacht aan de praktijk van het lesgeven en wil beter aansluiten bij de reële behoeften van de leerkrachten. ■ De Vlaamse regering besliste dat de 29 centra voor **basiseducatie** voor laag-geschoolde volwassenen 23 miljoen frank moeten besparen in hun omkadering. Vandaag neemt de omkadering van het lesgebeuren 47 % in tegenover 53 % voor het eigenlijke lesgeven. In andere onderwijsvormen ligt die verhouding op 30/70. Ongeveer 300.000 Vlamingen en vele duizenden allochtonen volgen in de centra voor basiseducatie cursussen in taalbeheersing, lezen, schrijven, rekenen en sociale vaardigheden. ■ De Vlaamse jongeren tussen 16 en 35 jaar hebben nog vertrouwen in twee instituten: het onderwijs en de politie. Administratie, pers, leger en kerk krijgen het behoorlijk zwaar te verduren. Maar het ergst is de nooit geziene **vertrouwenscrisis** rond het parlement. Dat blijkt uit een Dimarso-enquête. ■

Bij de burens

Onze Franstalige burens van de Franse Gemeenschap hebben voor hun onderwijs een begroting van 180 miljard. De Vlaamse Gemeenschap trekt daar dit jaar 226,9 miljard voor uit. ■ Nederland wil scholen dwingen meer **vrouwelijke managers** te benoemen. Scholen met minder dan de helft vrouwen in de directie stellen binnenkort elke twee jaar een plan op waarin staat hoeveel vrouwelijke managers zij van plan zijn aan te stellen. In zo'n plan moeten scholen streefcijfers aangeven, maar zij bepalen zelf hoe hoog die zijn en hoe ze die willen bereiken. ■ Ondanks de hoge werkloosheid blijven bepaalde vacatures open. Dat is in Frankrijk het geval voor de job van **schooldirecteur**. Er zijn steeds minder kandidaten voor deze arbeidsintensieve baan waarvan het salaris niet vergelijkbaar is met dat van een bedrijfsdirecteur. Op dit ogenblik zitten 650 scholen zonder directeur. ■

Zowel de Finse 9-jarige als de 14-jarige leerlingen scoren het hoogst van de 18 onderzochte landen voor leesvaardigheid. De Belgische 9-jarigen (334) zitten dicht bij de gemiddelde score (346). Andere landen zoals Denemarken (291), Nederland (304), ex-DDR (322), ex-BRD (329), Spanje (330) en Griekenland (332) hebben zeer matige lezertjes. Daarentegen lezen 9-jarigen in Frankrijk (367), Zweden (379), VS (389) en Finland (419) ruim beter dan het gemiddelde.

Belgische 14-jarige lezers scoren het slechtst (446). Dat is nog slechter dan onder meer Spanje (456), Griekenland (482), Nederland (486) en ex-BRD (497). Boven het gemiddelde (500) scoren Frankrijk (531) en natuurlijk Finland (545). In België, Griekenland, Ierland, Italië, Noorwegen, Spanje, Zweden en de VS verbetert de leesvaardigheid tussen 9 en 14 jaar veeleer matig. Een zeer grote verbetering constateert men daarentegen in ex-DDR, ex-BRD, Nederland en Zwitserland.

Net voor de publikatie van Het Vlaamse onderwijs in de kijker verscheen het derde rapport van de OESO, Edu-

RAPPORT

cation at a glance, waarin indicators van verschillende onderwijssystemen op nationaal niveau met elkaar worden vergeleken. Hieruit blijkt o.a. dat Belgische negen- en veertienjarige leerlingen een veeleer matige leesvaardigheid hebben. De beste lezers wonen in Finland. En wat vindt de bevolking in elk land belangrijk in het onderwijs?

Kunt u lewelen?

Geen huiswerk

Negen op de 10 Vlamingen (geen cijfers beschikbaar voor de Franstalige Gemeenschap) vindt hulp bij leermoeilijkheden het belangrijkste instrument voor scholen om hun doel te bereiken. Ouders informeren en betrekken bij het schoolgebeuren vindt men in 11 van de 12 onderzochte OESO-lidstaten van essentieel belang of zeer belangrijk. Vlaanderen volgt hiermee de internationale trend. Discipline is voor de Vlamingen de derde prioriteit. Daarna komen advies en begeleiding bij studien beroepskeuze, een breed aanbod van vakken, een krachtige leiding van de directie en regelmatig huiswerk. Deze laatste indicator scoort overigens ook vrij laag in de andere landen, behalve in de VS en Finland.

De discipline in stand houden is in Finland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en de VS een topprioriteit. In Finland en Frankrijk scoort deze prioriteit zelfs hoger dan de ouders informeren en betrekken bij het schoolgebeuren.

Een brede waaier van vakken aanbieden is een

indicator die de meeste schommelingen vertoont. Hij scoort hoog in België, de VS en Zwitserland. In Finland, Portugal, Zweden, Denemarken en Spanje hecht men er daarentegen minder belang aan. De VS en Frankrijk vinden een krachtige directiehand belangrijk. Spanje helemaal niet.

(H)oeso?

Hoe komt het eigenlijk dat de OESO zoveel over onderwijs publiceert?

De *Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)* is economisch gericht. Ze hecht echter veel belang aan het educatief proces als onmisbare schakel in de economische ontwikkeling en bloei. De OESO werd in 1960 opgericht. De organisatie streeft de bevordering na van economische en sociale welvaart in de lidstaten door het formuleren en coördineren van de meest geschikte beleidsstrategieën. De OESO is een verzameling van de meest geïndustrialiseerde landen. Ze telt vandaag 25 lidstaten waaronder de landen van de EU en andere Europese landen, de VS, Japan, Finland, Australië, Nieuw-Zeeland en Mexico.

De werkzaamheden zijn verspreid over een 200-tal comités en werkgroepen. Aandacht gaat naar financiële aangelegenheden; economische zaken en statistieken; milieubeheer; wetenschap, technologie en industrie; voeding, landbouw en visvangst; informatica en communicatie; energie; sociale zaken, tewerkstelling en onderwijs. Binnen dit laatste domein is een *Educational Committee (EC)* en een *Centre for Educational Research and Innovation (CERI)* werkzaam. Het CERI is een soort onderwijs-denktank. Het EC coördineert in de OESO o.a. de onderwijsdoorlichtingen. Voorts omvatten de activiteiten onderzoek van de nationale onderwijspolitiek van de lidstaten, statistieken, navorming, de rol van het technisch en beroepsonderwijs, universiteit en tewerkstelling, effectiviteit van het onderwijs, versoepeling van de toelatingsvoorwaarden tot het hoger onderwijs, peuter- en kleuteronderwijs, administratie en financiering van het onderwijs.

In het CERI buigen werkgroepen zich over de analyse van de onderwijsindicatoren die kunnen bijdragen tot het meten van de kwaliteit van het onderwijs in de lidstaten. ■

Education at a glance (1995) - Centre for educational research and innovation - Indicators of education systems - OECD Publications - 2 rue André-Pascal - 75775 Paris Cedex 16

WAT VINDT DE BEVOLKING BELANGRIJK IN HET ONDERWIJS?

(in procent)	VLAANDEREN	DENEMARKEN	FRANKRIJK	PORTUGAL	ZWEDEN	VER. KONINKRIJK	GEMIDDELDE						
	OOSTENRIJK	FINLAND	NEDERLAND	SPANJE	ZWITSERLAND	VER. STATEN							
Advies en begeleiding bij studien beroepskeuze	76	93	66	74	93	81	81	71	77	82	85	84	80,2
Hulp bij leermoeilijkheden	92	92	81	89	94	92	87	76	88	92	94	82	89,1
Krachtige leiding van de directie	73	47	46	42	82	61	69	38	62	56	75	85	61,4
Discipline	81	73	56	91	89	69	79	60	79	67	90	93	77,1
Regelmatig huiswerk	58	57	39	71	57	60	67	39	49	52	63	78	57,5
Breed aanbod van vakken	74	70	51	29	70	67	38	55	48	71	70	79	60,2
Ouders informeren en betrekken bij het schoolgebeuren	85	86	74	72	76	83	87	74	80	88	87	95	82,3

KLASSE

TUIN MET KLASSE

De Nationale Plantentuin in Meise bestaat 125 jaar. Maar hij is nog bijzonder groen voor zijn leeftijd. En u bent uitgenodigd op het verjaardagsfeest. Tijdens de grote vakantie zijn alle Vlaamse leerkrachten, samen met hun gezin, gratis welkom in dit unieke park. Een heerlijk kasteel, indrukwekkende serres vol planten uit alle windstreken, nieuwe tentoonstellingen (hedendaagse kunst, bamboe en Kunst in Papier). Er liggen 7000 gratis gezinskaarten klaar (maximum 300 per dag). Stuur meteen de bon in voor deze Tuin met KLASSE.

TUIN MET KLASSE

De Nationale Plantentuin in Meise bestaat 125 jaar. Voor die gelegenheid worden alle Vlaamse leerkrachten (samen met hun gezin) uitgenodigd voor een gratis bezoek. Een boeiende kennismaking of een verrassende herontdekking?

Er is het prachtig kasteel dat herinnert aan keizerin Charlotte van Mexico, dochter van Leopold I, maar er zijn ook indrukwekkende serres vol planten uit alle windstreken en unieke openluchtcollecties.

Dit zijn slechts de zichtbare en meest spectaculaire tekenen van de bijzonder actieve instelling die ook internationale befaamdheid geniet. Het plantensystematisch onderzoek, het ontdekken en beschrijven van soorten of groepen van planten, vormt het kernpunt van de wetenschappelijke activiteiten van de Nationale Plantentuin. Vooral de flora van België en Midden-Afrika worden er bestudeerd. Eén van de opdrachten van de Plantentuin is dan ook meewerken aan het behoud van de biodiversiteit, en dit zowel door het wetenschappelijk onderzoek als door de bezoekers te informeren en te interesseren voor de rijkdom en de

schoonheid van de natuur en het belang van het natuurbehoud.

Deze zomer, tijdens de periodes van 17 tot 30 juli en van 15 tot 27 augustus, biedt de Nationale Plantentuin de leerkrachten en hun gezin (beperkt tot 5 personen) een gratis dagbezoek aan. Stuur vóór 23 juni de bon terug, met een voorkeurdatum voor uw bezoek.

Omdat we u in alle rust en kalmte van het park willen laten genieten, nodigen we maximum 300 gezinnen uit per dag. In totaal liggen er voor de lezers van KLASSE meer dan 7000 gratis gezinskaarten klaar. Daarom vragen we u naast uw voorkeurdatum nog één of meerdere reser vedata op te geven. U krijgt nadien de gratis kaarten toege stuurd.

In de Plantentuin krijgt u vrije toegang tot het Plantenpaleis (1 ha tropische kassen) met nuttige planten uit de tropen, vezelplanten, reukplanten, verfplanten, oliehoudende planten, tropisch fruit, specerijen, stimulerende planten, enz. Verder kunt u de openluchtverzamelingen bezoeken met de geneeskrachtige planten, de houtige gewas-

sen, de coniferen en een verzameling kruidachtige gewassen (herbetum). Beide verzamelingen zijn open van maandag tot donderdag van 13 u. tot 16 u. (sluiting 16.30 u.); op zon- en feestdagen open van 14 u. tot 17.30 u. (sluiting 18 u.). Het Park is steeds open van 9 u. tot 17.30 u. Op zon- en feestdagen van 9 u. tot 18 u.

Bovendien biedt de Nationale Plantentuin een waaiër van tentoonstellingen aan ter gelegenheid van dit feestjaar. Tijdens uw bezoek kunt u gratis de bamboeëntoonstelling in openlucht zien, de tentoonstelling van hedendaagse kunst Monumental Meise, gelegen in het Park aan de ingang Meise dorp en

de expo Fibrae Caelestes in het Kasteel van Bouchout, met als thema Kunst in Papier. Op andere data zijn er nog tentoonstellingen rond fuchsia (11 tot 17 juli) en koffie (8 september tot 2 november).

Als lezer van KLASSE ontvangt u tijdens uw bezoek ook een speciale didactische map met informatie die u zowel in de klas kunt gebruiken, als bij de voorbereiding van de klasuitstap. Kent u trouwens een meergedroomde plaats om met uw leerlingen eens de bloemetjes buiten te zetten?

Nationale Plantentuin van België - Domein van Bouchout - 1860 Meise - ☎ 02-269 39 05

KLASSE-SERVICE

a

• Het adres van **De Vuurbloem**, Centrum voor geweldloosheid in omgang en conflicthantering, waarvan sprake in het artikel *Conflict op school* (KLASSE nr. 55, mei 95): *Rapaertstraat 39 - 8310 Brugge - ☎ 050-37 10 17.*

• *Bart Verschueren - sportgangmaker Gem. St. Michiels - Rijselstraat 71 - 8200 St. Michiels - ☎ 050-38 44 71* zoekt informatie over **skistages** (transport, verblijf, skifaciliteiten, prijzen, enz.) voor een dertigtal leerlingen (6de leerjaar lager onderwijs). De reis zal plaatsvinden tijdens de krosuvakantie 1996.

• *Ir. Martin Segers - Wolske 1 - 3500 Hasselt - ☎ 011-22 68 69* is docent Elektriciteit aan de Katholieke Industriële Hogeschool Limburg (Diepenbeek). Hij wil graag alle nieuwe **handboeken of cursussen Elektriciteit evalueren**.

• *Wilfried Deraeve, directeur a.i. - Gemeenteschool Staden - Ieperstraat 105 - 8840 Staden - ☎ 051-70 14 21* is op zoek naar de afleveringen 11, 12 en 13 van de **schooltelevisie-serie Ik, Mik LORELAND** (Nederlandse Onderwijs-televisie). Wie leent hem zijn videocassette? Verzendingskosten worden vergoed.

• *Van In Informatica - Grote Markt 39 - 2500 Lier - ☎ 03-480 55 11 - fax 03-480 76 64* zoekt leerkrachten lager en secundair onderwijs om een **auteurssoftwarepakket** uit te testen. Dit geeft u de mogelijkheid om menugestuurd educatieve softwareprogramma's te maken, zonder dat u een computertaal moet kennen. Het pakket draait onder Windows versie 3.1 of hoger op MS-DOS-computers.

GRATIS NAAR DE PLANTENTUIN

Ja, ik krijg graag een uitnodiging voor 1, 2, 3, ... personen (maximum 5) om de Nationale Plantentuin te bezoeken op één van de volgende data (in de periode 17-30/7 of 15-27/8):

leefst op:

ook mogelijk op:

NAAM:

ADRES:

FUNCTIE:

LEERJAAR:

NAAM EN ADRES VAN DE INSTELLING:

Stuur deze bon vóór 23 juni naar de Nationale Plantentuin van België - KLASSE - Domein van Bouchout - 1860 Meise

• KINDEREN VAN DE STERREN: 10 TOT 25/6

Alle werken in dit **afvalkunstproject** van *Koen Fossey* zijn gemaakt met wegwerpmaterialen door leerlingen uit lager en secundair onderwijs, door studenten hoger kunstonderwijs én door volwassen kunstenaars. Een uitnodiging tot respect voor ons leefmilieu. De tentoonstelling wordt aangevuld met werk van leerlingen van co-organisator de Noord-

ZEKER ZIEN.

Limburgse Academie voor Beeldende Kunsten (E. Vanmechelen, directeur - Toekomstlaan 9 - 3910 Neerpelt - ☎ 011-64 37 88). De toegang is gratis.

Dommelhof - Toekomstlaan 5 - 3910 Neerpelt - ☎ 011-64 27 05

• BEDREIGDE KLANKEN?: TOT 25/6

Onder deze titel schuilt een tentoonstelling over **polyfone muziek in de Lage Landen in middeleeuwen en renaissance**. De laatste 30 jaar zijn veel muziekfragmenten ontdekt in vrijwel onontgonnen archieven. U krijgt ze voor het eerst te zien, mét een inleiding op de vervaardiging van muziekhandschriften aan de hand van archiefmateriaal uit Tongeren.

De toegangsprijs bedraagt 100 fr. of 80 fr. voor groepen, CJP en senioren. Leerlingen tot 12 jaar mogen gratis binnen en studenten secundair en hoger onderwijs betalen 50 fr. Een geleid bezoek kost 50 fr. per persoon en is gratis voor leerlingen tot 12 jaar.

Alden Biesen - Kasteelstraat 6 - 3740 Bilzen-Rijkhoven - ☎ 089-41 39 13

• HAND-TASTELIJK: REIZENDE TENTOONSTELLING

Foto's, video, schimmenspel, handsculpturen, enz. voeren u in de **wereld van de hand**. In een apart luik tonen zeven hedendaagse plastische kunstenaars produkten van hun verbeelding. Het project is geschikt voor leerlingen van de vierde klas lager onderwijs tot de tweede graad secundair onderwijs. U kunt de tentoonstelling bezoeken in diverse culturele centra tot juni 1997. En er is een hand-ige hand-leiding.

Initiatiefnemer *Rasa* vzw zoekt ook **bijdehante jongeren** met hand-gedachten, hand-gedichten, hand-werkjes, hand-ige experimenten of fotoreportages van hand-standjes in de klas. Een selectie hieruit komt in een nieuwe tentoonstelling.

Rasa vzw - Dr. Verdurmenstraat 16 - 9100 St. Niklaas - ☎ 03-776 86 88

• 25 JAAR VUB: UNIVERSITEIT EN MAATSCHAPPIJ: MEDIO JUNI TOT EIND AUGUSTUS

Hoe is de relatie geëvolueerd tussen universiteit en maatschappij vanaf de woelige dagen **van 1968 tot heden**? De opkomst van de Vlaamse beweging, de studentenrevolte van '68, de democratisering, de groei naar een verenigd Europa, het studentenleven in de

DATABASE VOOR ACTIEVE VAKANTIES

De IVO-Databank bevat zo'n 50.000 aanbiedingen van **lessenreeksen, stages en vakantiejobs** in binnen- en buitenland. Vorig jaar deden zowat 20.000 jongeren een beroep op deze bron van informatie om hun vakantie op een actieve manier te stofferen of een eerste stap in het bedrijfsleven te zetten. U kunt de IVO-Databank **gratis raadplegen** tot 30 juni in om het even welk agentschap van de Generale Bank in België of in het IBM Computer Center (*Victoria Reginaplantsoen 1 - 1210 Brussel, vlakbij metro Rogier*). Per telefoon kan het ook: de jongere haalt een folder (in een agentschap van de Generale Bank, PMS-centrum, jongereninformatiecentrum, enz.), belt naar ☎ 0900-35 601 en volgt de instructies van de stem.

Instituut van de Onderneming - Eendrachtstraat 53 - 1050 Brussel - ☎ 02-513 45 88

STEDEN TOEN EN NU

Wist u dat Koning Leopold II een privé-station liet bouwen in het koninklijk domein? Wist u dat een 400 jaar oud stadsplan van Brugge vandaag nog even bruikbaar is? Dat Antwerpen niét is ontstaan rond het Steen? Dat Brussel, Brugge, Hasselt, Gent en Antwerpen het onderwerp zijn van een nieuwe **vijfdelige videoreeks**? De reeks **Onze steden, toen en nu** brengt unieke beelden en toont onvermoede aspecten van het eigenzinnige karakter van deze steden. U vindt de video's bij uw videohandelaar of in de boekhandel.

Elke video duurt ongeveer één lesuur. De richtprijs is 599 fr. per ex. Gelijktijdig verscheen een vierdelige Franstalige reeks **Nos villes d'hier à aujourd'hui** met naast Brussel en Brugge (beide identiek met de Nederlandstalige versie) ook twee nieuwe steden: Liège en Charleroi.

BMG Video - François Rigasquare 30 - 1030 Brussel - ☎ 02-240 28 11

afgelopen 25 jaren, de spanning tussen besparingspolitiek en recht op onderwijs: al deze thema's vindt u in een tentoonstelling die bijzonder geschikt is voor schoolgroepen.

De tentoonstelling staat opgesteld in het **Academisch Ziekenhuis VUB - Laarbeeklaan 101 - 1090 Brussel**. De toegang is gratis. Een geleid bezoek eveneens (graag een dotatie ten voordele van het Cultuurfonds VUB!). Vanaf september '95 kunt u deze tentoonstelling ook (al dan niet volledig) in uw school opstellen.

VUB - Dienst Public Relations - Sandra Van Maurik - Pleinlaan 2 - 1050 Brussel - ☎ 02-629 22 34

• HONGAARS REALISME: 10/7 TOT 15/10

De bloeitijd van de **Hongaarse schilderkunst** valt in de tweede helft van de 19de eeuw, getuige daarvan deze collectie uit de **Nationale Galerie van Hongarije** in Budapest. Het Gentse museum toont tegelijk een selectie van werk van Belgische tijdgenoten.

De toegangsprijs bedraagt 150 fr. Leerlingen secundair onderwijs in klasverband betalen 50 fr.; leerlingen tot 12 jaar hebben gratis toegang. Een geleid bezoek kost 1500 fr. per groep van maximum 25 leerlingen.

Museum voor Schone Kunsten - Citadelpark - 9000 Gent - ☎ 09-222 17 03

• HET BEEST VERBEELD/MARK GROET DE DINGEN: REIZENDE TENTOONSTELLINGEN

Het beest verbeeld brengt een 40-tal afbeeldingen van het dier in fotografie, grafiek, schilderkunst en sculptuur. Dit project richt zich tot leerlingen van 10 tot 21 jaar.

Mark groet de dingen is een reizende schooltentoonstelling annex theatervoorstelling rond **kunstambacht, design en kunst** over de begrippen materie, vorm en functionaliteit. Dit project richt zich tot leerlingen tweede en derde graad secundair onderwijs.

U kunt beide projecten (met bijhorende didactische publikatie én met een leuke wedstrijd voor de leerlingen) op uw school brengen vanaf september.

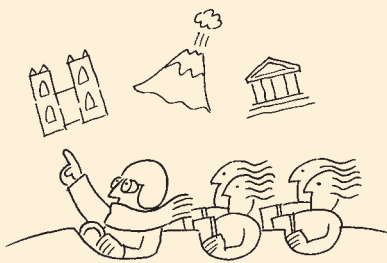
vzw De Kunstbank - Lydia Andries - Vaartstraat 30 - 3000 Leuven - ☎ 016-23 31 23

• HET BESTE VAN GAL: 4 TOT 22/8

De uitsmijter van dit schooljaar om tijdens uw welverdiende vakantie het nu bijna afgelopen schooljaar even weg te lachen: **30 jaar tekeningen** van cartoonist GAL. Naast een tentoonstelling zijn er ook voordrachten, dia-avonden en daguitstappen. Alles onder het motto *Wat een lach vermag...*

Feestzaal Gemeenteschool-centrum/FVK-B-Rodenbachfonds - H. Ghyselenstraat 19 - 1750 Lennik - ☎ 02-532 14 41 (Juil Wydooghe)

LEERKRACHTEN GEZOCHT

a

- **MOOSS** vzw - *vormingsorganisatie voor actieve kunsteducatie* - Jan De Braekeleer - Diestsesteenweg 104 - 3010 Leuven - ☎ 016-25 60 22 zoekt een stafmedewerk(st)er met belangstelling voor kunstzinnige vorming. Indiensttreding: 1 september.
- *Kinderwereldatelier* - Bert De Wolf - Rolwagenstraat 73 - 2018 Antwerpen - ☎ 03-235 20 76 zoekt **educatieve medewerkers** voor de afdeling in Antwerpen én voor het opstarten van een afdeling in Roeselare. Indiensttreding: 1/9 voor 1 jaar (verlenging mogelijk; detachering mogelijk). Kandidaten melden zich vóór 20 juni.
- *Instituut voor Praktische Op-leiding en Communicatie (IPOC)* - Van Boeckellaan 71 - 2500 Lier - ☎ 03-480 85 18 zoekt **dringend:** deeltijdse leerkrachten dactylo, leerkrachten Frans voor taalvakanties in juli en augustus, leerkrachten talen voor avondonderwijs en adviseurs.
- *Taallessen Nederlands aan Jonge Migranten vzw* - Lucrece Roegiers - Cellebroersstraat 16 - 1000 Brussel - ☎ 02-514 25 00 zoekt leerkrachten om tegen vergoeding **Nederlands te leren aan migranten** (vanaf 16 jaar). Het lesjaar loopt van half september tot einde mei (maandag- en donderdagavond of zaterdagvoormiddag).
- *Zeppelin - Elke Deforce* - Diana-laan 163 - 2600 Berchem - ☎ 03-321 87 70 is een erkende **ervaringsgerichte school** en zoekt 1 kleuterleid(st)er en 1 onderwijzer(es), met ervaring. Indiensttreding: september.

OVER DE GRENZEN

a

Het voormalige Oostblok heeft de westerse leerkrachten ontdekt. Roemenië bijt de spits af met een aanbod korte bijscholingen. Als uw aanvraag wordt goedgekeurd, zijn reis en verblijf in principe gratis. Uw aanvraag moet ondertekend zijn door uw instellingshoofd en uw inrichtende macht.

ROEMENIË

- *Methods and techniques of evaluating the education process - Evaluation between hopes and reality* (2-8/10; kandidatuur vóór 1/8);
 - *Out-of-school activities (Free-time) - Means of multicultural integration* (24-26/11; kandidatuur vóór 1/10);
 - *In-service training of school managers - Structure and function in the context of the educational reform* (15-17/12; kandidatuur vóór 15/10).
- Inlichtingen en inschrijvingsformulieren: *Departement Onderwijs - Secretariaat-generaal - Dienst Internationale Betrekkingen* - Leen Mortier - RAC - Arcadengebouw - 3de verdieping - kantoor 3078 - 1010 Brussel - ☎ 02-210 51 65

UITWISSELING VAN LEERKRACHTEN

a

Er worden meer en meer initiatieven genomen om de mobiliteit van de leerkracht te vergroten. Voor het schooljaar 1995-96 zijn heel wat uitwisselingsprogramma's gepland. Zij worden gesubsidieerd door het Departement Onderwijs. Een overzicht:

• LEERKRACHTEN BASISONDERWIJS EN SECUNDAIR ONDERWIJS

- voorbereiden en concretiseren van het Europees Educatief Programma (EEP) in het kader van een multilateraal partnerschap: 3 of 4 weken
 - opstarten van een bilateraal/multilateraal partnerschap met het oog op de uitwerking van een Europees Educatief Project: 5 dagen
- Informatie: Annemie Dewael - ☎ 02-211 44 84, Ann Hottat - ☎ 02-210 52 86 of Hilde De Veirman - ☎ 02-210 51 22*

• LEERKRACHTEN SECUNDAIR ONDERWIJS

- kennismaking met het Europees bedrijfsleven via een buitenlandse bedrijfsstage: 1 week
- Informatie: Ann Hottat - ☎ 02-210 52 86*
- vakgerichte navorming
- Informatie: Leen Mortier - ☎ 02-210 51 65*

• TAALLERAREN SECUNDAIR ONDERWIJS EN HOGER NIET-UNIVERSITAIR ONDERWIJS

- vakgerichte navorming
- Informatie: Rudi Schollaert - ☎ 02-211 45 90 of Hilde De Veirman - ☎ 02-210 51 22*

• LERAREN NEDERLANDS, FRANS EN DUIJS SECUNDAIR ONDERWIJS (DERDE GRAAD) EN VAN HET PEDAGOGISCH HOGER ONDERWIJS

- vakgerichte navorming: 1, 2 of 3 weken
- Informatie: Ann Hottat - ☎ 02-210 52 86 of Jan Ceulemans - ☎ 02-210 51 49*

WEDSTRIJDEN

• CARTIENA '95

S

Studenten geboren na 1958 en voor 1980 kunnen meedingen naar de tweede Cartienaprijs. Het thema is **verdraagzaamheid** in de ruimste zin van het woord. De deelnemers brengen op een A4-blad een tekening of cartoon met hun humoristische interpretatie van

een hedendaags heet hangijzer. De hoofdprijs bedraagt 15.000 fr. en de geselecteerde werken zullen deel uitmaken van een rondreizende tentoonstelling. Deadline: 23 september.

Freddy D'Hoop - St. Rochusstraat 11 - 3300 Goetsenhoven - ☎ 016-81 87 25 ('s avonds) of 016-81 34 41 toestel 2390 (kantooruren)

• MARCEL MINNAERT-PRIJZEN

a

De grote Marcel Minnaert-prijs (20.000 à 100.000 fr.) bekroont een wetenschappelijk werk dat Nederland en Vlaanderen voor een bepaald thema in gelijke mate behandelt. De kleine Marcel Minnaert-prijs (vaste fractie van de grote prijs) belooft een boek, artikel, publicatie, ... dat hetzelfde doet op beperkte of gedeeltelijke wijze.

Daarnaast zijn er nog *Kaartjesprijzen* voor auteurs die hun bevindingen ook in kaart brengen en *Jongeren-migrantenprijzen* voor jongeren (speciaal uit migrantenmiddens) secundair onderwijs. Deadline: 1 september.

Unie Nederland-Vlaanderen vzw - Hof ter Wallen 15 - 9820 Merelbeke - ☎ 09-230 91 31

• DE GARNAAL

a

De *Orde van de Paardevisser* uit Oostduinkerke organiseert een leuke wedstrijd. Uw leerlingen kunnen in drie leeftijdscategorieën (tot 10 jaar, van 10 tot 14 jaar en van 15 tot 18 jaar) deelnemen aan een **teken- en schilderwedstrijd** met als thema *De garnaal in de breedste zin van het woord*.

De deelname is gratis. Elke deelnemer mag één werk indienen. De school met de meeste inzendingen krijgt een speciale prijs. Er zijn vijf prijzen per categorie en een prijs van het publiek. De geselecteerde werken worden tentoongesteld van 16 tot 31 augustus in het *Oud-Gemeentehuis - Leopold II-laan 2 - 8670 Oostduinkerke*. Daar huist ook het Bureau voor Toerisme waar de werken moeten worden ingeleverd. Deadline: 1 augustus.

Orde van de Paardevisser Oostduinkerke - Houtsaegerlaan 81 - 8670 Koksijde - ☎ 058-51 60 54

STUDIEBEGELEIDING

a

PMS-directeur *Eddy Declercq* heeft een massa materiaal ontwikkeld als hulpmiddel bij studiebegeleiding voor leerlingen vanaf de derde graad basisonderwijs.

Voor **leerkrachten** is er de uitgebreide cursus *Studiemethode* (153 blz.; 460 fr.) met bijhorend werkboek voor de leerlingen (76 blz.; 230 fr.).

Voor **leerlingen** zijn er de folders *Studieteksten instuderen* (4 blz.; 12 fr.); *Losse leerstof studeren* (4 blz.; 12 fr.); *Planmatig studeren* (6 blz.; 18 fr.); *Omgaan met faalangst* (4 blz.; 12 fr.) en *Jezelf stimuleren om te studeren* (4 blz.; 12 fr.). Voor leerlingen secundair onderwijs zijn er brochures die de leerlingen zelfstandig kunnen door-nemen of onder begeleiding in het kader van een studievaardigheidstraining: *Planmatig studeren* (18 blz.; 55 fr.); *De leerstof doeltreffend instuderen* (38 blz.; 115 fr.); *Waar studeren? Alleen of met anderen studeren?* (11 blz.; 55 fr.).

Ten slotte is er ook materiaal voor de **ouders**: de folder *Studiehulp geven* (6 blz.; 18 fr.) en de brochure *Je kind helpen bij zijn studies* (33 blz.; 100 fr.).

PMS-centrum van het Gemeenschapsonderwijs - Hennepstraat 53 - 8400 Oostende - ☎ 059-70 21 00 - fax 059-51 12 09

ALGEMEEN

a

• KOKEN MET ASTERIX

Hotdogs van Idéfix, Caesars keizerscocktail, legioensalade en gladiatorenkost zijn enkele van de originele recepten in dit kleurrijk geïllustreerd kookboek voor jonge smulpapen.

Lekker eten met Asterix - Uderzo - De Fontein/Uitg. Hadewijch - € 03-238 12 96 - 498 fr.

ZEKER LEZEN.

• VOOR ALLE DICHTERS

Voor iedereen die wil rijmen, zijn er nu leuke hulpmiddelen: drie boeken met eindeloze reeksen rijmwoorden, gegroepeerd naar rijmuitgang.

Nederlands rijmwoordenboek - Ooievaar Pockethouse/Standaard Uitgeverij - € 03-239 59 00 - 407 blz. - 200 fr./

Prisma Rijmwoordenboek - Het Spectrum/Standaard Uitgeverij - 206 blz. - 295 fr./*Rijmwoorden* - Helmond/Standaard Uitgeverij - 93 blz. - 195 fr.

• THEATER EN ONDERWIJS

Een tweemaandelijks Tijdschrift voor Drama en een Kwartaalschrift voor Drama in boekvorm vormen samen één nieuw tijdschrift: *Theater & Educatie*. Op komst: themanummers over regie-concepten, vertellen, drama in het literatuuronderwijs, enz.

Theater & Educatie - Erasmusgebouw/Kamer 4.18A - Antwoordnummer 1908 - 6500 WC Nijmegen - Nederland - € 00-31-80-61 59 39

BASISONDERWIJS

b

• KLEUR DE WERELD

Een werk-, lees- en kleurboek voor jongeren vanaf 10 jaar. Ze zoeken en kleuren de landen (ligging, hoofdstad, vlag). Ze leren aardrijkskundige technieken kennen (schaal, windrichtingen, enz.) en kunnen die inoefenen. Ze krijgen begrippen mee van algemene aardrijkskunde (dag en nacht, uurgordels, seizoenen, geschiedenis van de aarde, enz.).

Kleuratlas. Alle landen van de wereld - Uitg. Abimo - € 052-46 24 07 - 42 blz. - 290 fr.

• KLEUTERS IN BEWEGING

Dit boek biedt u een uitgebreid pakket voor de dagelijkse praktijkuitwerking en -invulling van de bewegingsopvoeding in uw kleuterklas. Kleuterverhaaltjes leiden u naar bewegingsactiviteiten, waarnemings- en relaxatiespelen en motorische vaardigheden.

Praktijkboek bewegingsopvoeding voor kleuters - Rita Bracke - Garant Uitg. - € 016-25 31 31 - 330 blz. - 1195 fr.

• AANDACHT!

Theorie, praktijk én praktische tips: kortom, dit boek is een handig werkinstrument voor leerkrachten die te maken hebben met leerlingen met aandachts- en werkhoudingsproblemen. Bovendien krijgt u hier een dik pak oefenmateriaal.

Kinderen met aandachts- en werkhoudingsproblemen - Kaat Timmermans - Acco - € 016-29 11 00 - 140 blz. - 650 fr.

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

S

• DE WEG IN EUROPA

Deze handige én gratis publikatie gidst jongeren door 45 Europese landen. Een kaart, basisinformatie, informatie over de politieke instellingen en héél veel adressen (studeren, werken, verblijven, kunst en cultuur, enz.). Elke secundaire school kreeg een pakket van 24 exemplaren. Bijbestellen kan met de bijgevoegde bestelbon.

Europa, een gebruiksaanwijzer - Koninklijke Boudewijnstichting - Brederodestraat 21 - 1000 Brussel - € 02-511 18 40 - Individuele bestellingen: Eurofoon (078-15 19 92) of Europese Commissie - Voorlichtingsbureau voor België - Archimedesstraat 73 - 1040 Brussel - € 02-295 38 44

• TAAL IN BEWEGING

Een levende taal beweegt, zoals het nieuwe Groene Boekje zal tonen. Woorden verschijnen, verdwijnen én wijzigen van betekenis. Een mooi voorbeeld is de uitdrukking «tot straks». Door het bekende tv-zinnetje «tot straks, na de reclame» is de betekenis naar een meer nabije toekomst verschoven. Dit boek staat vol van dergelijke voorbeelden.

Tot straks, na de reclame! - Marcel Lemmens - SDU/Standaard Uitg. - € 03-239 59 00 - 96 blz. - 400 fr.

• VAKOVERSCHRIJDEND

De nieuwe eindtermen secundair onderwijs spreken ook over vakoverschrijdende thema's: milieu-, gezondheids- en relationele & seksuele opvoeding. Dit boek (in opdracht van de onderwijsminister) geeft u een instrumentarium om u samen met uw collega's en het schoolteam hierop te bereiden.

Vakoverschrijdende thema's in het secundair onderwijs - A. Blicck, M. Csincák, P. Van Oost, V. Damen - Garant Uitg. - € 016-25 31 31 - 268 blz. - 1095 fr.

CHAOS OP TV

S

Wetenschap op de rand van de Chaos is een reeks wetenschappelijke programma's voor het «grote» publiek. De reeks onderzoekt en demonstreert fundamenteel nieuwe inzichten in chaos en complexiteit en verduidelijkt de gevolgen van deze inzichten voor verschillende domeinen van de wetenschap (fysica, scheikunde, biologie, geneeskunde, informatica, humane wetenschappen, enz.). De presentatie is niet helemaal gepopulariseerd en dus niet echt bedoeld voor gebruik in de klas, maar de reeks is zeker wel interessant voor leerkrachten secundair en hoger onderwijs.

Het uitzendingschema: woensdag 7, 14, 21 en 28 juni, telkens van 20 u. tot 21.30 u. op BRTN, TV2.

Meer informatie: Audiovisuele dienst KUL - Groenveldlaan 3 bus 3 - 3001 Heverlee - € 016-32 92 50 toestel 58 - fax 016-32 92 98

OUTWARD BOUND

a

Outward Bound Belgium hanteert avontuurlijke en uitdagende activiteiten als uitgangspunt voor zelfontplooiing en relatievorming. Via actie- en reflectiemomenten werkt u rond thema's als zelfvertrouwen, communicatie, samenwerking, conflicthantering. Allemaal begrippen die u als leerkracht niet onbekend in de oren klinken. Daarom ook zijn verscheidene programma's vooral bedoeld voor leerkrachten; er zijn zowel korte opleidingsprogramma's als langerlopende opleidingen.

De programma's: *Toegepaste groepsdynamica* (21-24/8 of 28-31/10); Initiatief en samenwerking in de klas, een programma voor leerkrachten secundair en hoger onderwijs (10-12/11 en 1-3/12); *Ervaringleren* (start in december); *Herbronning* (1-4/7 in Lustin). Meer informatie vindt u in de gratis folder.

Outward Bound België - Kapucijnenvoer 217 - 3000 Leuven - € 016-23 51 72

VVOB OP TV

a

De Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB) heeft zeer geregeld interessante **vacatures voor leerkrachten** die hun ervaring wensen ten dienste te stellen van landen in Frans- en Engelstalig Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Vaak gaat het dan om lerarenopleiding, internationaal onderzoek, enz.

Om snel op de vraag van de gastlanden in te spelen, volgt er vaak een zeer snelle procedure. Dat betekent wel dat het niet altijd mogelijk is om deze vacatures in tijdschriften zoals KLASSE aan te kondigen. Daarom is de VVOB naar de BRTN gestapt. Voortaan vindt u alle informatie over vacatures en daarmee samenhangende selectieprocedures ook op **BRTN-Teletekst, p. 736**.

VVOB - Maria-Theresiastraat 21 - 1040 Brussel - ☎ 02-217 76 15

REGIONALE ONTMOETINGSDAGEN

S

De school heeft naast kennisoverdracht ook de taak (vooral maatschappelijk kwetsbare) jongeren te begeleiden en sociaal weerbaarder te maken: zorgverbreding, persoonsgerichte aanpak, activiteiten vanuit de leefwereld van de jongeren, aanpak vanuit de ganse persoonlijkheid en de leefomgeving van de leerlingen. Rond deze thema's organiseert de *Koning Boudewijnstichting Regionale Ontmoetingsdagen* voor leerkrachten, directies, leerlingbegeleiders en coördinatoren in BSO, DBSO en B/BVL-klassen van de eerste graad. Alle onderwijsnetten werken trouwens mee.

Op deze ontmoetingsdagen ligt de nadruk op de **uitwisseling van ervaringen** van mensen

in de praktijk en het leren uit bestaande goede voorbeelden. Workshops en een beurs met didactisch materiaal laten u toe ook informeel met uw collega's van gedachten te wisselen.

De Regionale Ontmoetingsdagen vinden plaats op 8 nov. (Provinciaal Vormingscentrum Malle), 22 nov. (Internationaal Congrescentrum Gent) en 29 nov. (Cultureel Centrum Hasselt), telkens van 9.30 u. tot 16 u. Deelnemen kost 450 fr. (lunch, koffie en deelnemersmap inbegrepen).

De folder (concrete programma + inschrijvingsformulier) valt in september op school in de brievenbus. U kunt de folder ook thuis krijgen als u schriftelijk uw adres bezorgt aan

Koning Boudewijnstichting - Programma Solidariteit/Regionale Ontmoetingsdagen - Brederodestraat 21 - 1000 Brussel - ☎ 02-549 02 59

LES OP SCHIJF

a

Leerkrachten aardrijkskunde, biologie, geschiedenis en esthetica kunnen hun lessen op een boeiende en gebruikersvriendelijke manier optimaliseren met CD-interactief. Met dit doel lanceert Philips haar EDUDISC Onderwijsactie. De firma biedt CD-i beelddatabanken aan rond de thema's Reliëf, Weer & Klimaat, Biotopen in West-Europa en Biocoupe. Elke CD bevat meer dan 2000 manipuleerbare beelden, schema's en verklarende teksten plus een handleiding waarin al die dingen nog eens staan afgedrukt. De hoeveelheid materiaal is zo groot dat ze de leerplannen van het volledige secundaire onderwijs ondersteunt. Scholen die een pakket aankopen, krijgen er bovendien de CD-i-speler gratis bij.

Philips Media - Onderwijsgroep - Tweestationsstraat 80 - 1070 Brussel - ☎ 02-525 77 71 - fax 02-525 77

CURSUSSEN EN STUDIEDAGEN

ALGEMEEN

• Cursus **Grafische Technieken**: cyclus van twee jaar (zaterdag van eind september tot begin juni).

Plantin Genootschap vzw - Steven Leman - Museum Plantin-Moretus - Vrijdagmarkt 22 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-233 02 94

• Vormingspakketten op maat voor pedagogische studiedagen: **Relationele en seksuele opvoeding**

op school; **Drugbeleid** op school; **Christelijke school** in een pluriforme samenleving; **Omgaan met faalangst en met pesten** op school; **Kommunikatie en sociale vaardigheden**.

Dialogo vzw - Blijde Inkomststraat 109 - 3000 Leuven - ☎ 016-23 26 49

• **Kennismaken met Bibliodrama** (9/9); **Basisopleiding** in het begeleiden van Bibliodrama (3 weekends en 7 zaterdagen van oktober 95 tot maart 96).

Centrum voor Christelijk Vormingswerk - Centrum voor Voortgezette Vorming - TPC - Groenenborgerlaan 149 - 2020 Antwerpen - ☎ 03-230 08 78

• Zomerworkshops: **Songwriting** (20 tot 26/8; in Dworp); **Video-clips en video-animatie** (20 tot 26/8; in Dworp); **Song-arrangement en productie** (30/9-1/10, 11-12/11, 18-19/11; in Brussel); **Beelden in beweging: Video-art** (14-15/10, 11-12/11, 25-26/11, 9-10/12); Meer dan een idee: cursus **theaterschrijven** (18-19/11, 25-26/11, 9-10/12; in Gent).

Centrum voor Amateurkunsten vzw - Veeweydestraat 24-26 - 1070 Brussel - ☎ 02-520 03 44

BASISONDERWIJS

• Driejarige cursus **Diploma Hoger opvoedkundige Wetenschap**: start op 15/9 in Haasrode. COV-Vlaams Brabant - Hoger Instituut voor Opvoedkunde - L. Carmen, secretaris - Voordelaan 32 - 3001 Heverlee - ☎ 016-40 55 69

• **Spraak- en taalverwerving bij kleuters**: 13/6.

Stichting Integratie Gehandicapten vzw - Kerkham 1 bus 2 - 9070 Destelbergen - ☎ 09-238 31 25

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

• Cursus **Navormer Verkeers- en Mobiliteitseducatie**: 5 sessies volgend schooljaar. Praktijkgerichte navorming met grondige theoretische onderbouw voor leerkrachten secundair on-

derwijs en docenten pedagogisch hoger onderwijs die in de toekomst bereid zijn een navormersrol op te nemen. Inschrijven vóór 1 augustus.

Vlaamse Stichting Verkeerskunde - Permanente Vorming - Willem Boon - Minckelersstraat 43A - 3000 Leuven - ☎ 016-23 94 65

CONGRESSEN EN SYMPOSIA

ALGEMEEN

• **Pluralisme in het onderwijs in Europa**: 18-20/5 in Alden Biesen.

Europese conferentie met lezingen en werkgroepen.

Raad van het Pluralistisch Onderwijs - Departement Onderwijs - Koningstraat 138 - kamer 511 - 1000 Brussel - ☎ 02-211 45 75 - fax 02-211 45 35

• **European Teachers' Conference on Holocaust Education**: 4-7/7 in London, Engeland.

Lezingen en workshops met de nadruk op dialoog en gedachtenwisseling.

The Spiro Institute - European Conference - Kings College - Kidderpore Avenue - London NW3 7SZ Engeland - ☎ 00-44-171-433 32 05

• **Doodnormaal? Verdriet en rouw bij leerlingen**: 17/1/1996 in Utrecht. De congresfolder verschijnt begin september, maar u kunt hem nu al aanvragen.

KPC - Angeliq Schellings - Postbus 482 - 5201 AL 's-Hertogenbosch - Nederland - ☎ 00-31-73-247 247

BASISONDERWIJS

• **Najaarsconferentie Primair Onderwijs 1995**: 1 en 10/11 in Ede, Nederland.

Theoretische workshops over rechtspositie, beleidsvoering, taakbeleid, enz. en praktische workshops over loopbaanbeleid, gezonde school en taakbeleid.

Interstudie - Centrum voor Onderwijsmanagement - Willemsplein 23 - 6811 KB Arnhem - ☎ 00-31-85-43 07 77

• **Kinderpret '95 - Natuur '95 - Avontuur '95**: 26-29/6.

Kinderpret '95: educatieve attracties in de Grenslandhallen in Hasselt.

Natuur '95: natuur, sport en spel in Hengelhoeve.

Avontuur '95: klim-, klauter- en behendigheidsattracties in Hengelhoeve.

Limburg Actief vzw - Marc Broux - Begoniaan 35 - 3550 Heusden-Zolder - ☎ 011-25 61 90

KLASSE-MENT

Stoflongziekte houden we eraan over. Het krijt valt hier uit de stapel. Als al dat stof ooit zakt, leest u hier in september de namen van de vijf winnaars. Met onderstaande opgave kunt u nu al opnieuw meedingen naar zo'n boekenbon van 2000 fr., geschonken door de Standaard Boekhandel. U hebt er extra lang de tijd voor, dus maakten we de opgave ook extra moeilijk. Stuur uw antwoord vóór 28 juli naar **KLASSE-MENT - Koningstraat 138 - 1000 Brussel**.

Winnaars opgave 18: Fr. Hungenaert (Maaseik), Kate Bruyland (Aalst), Walter Weyns (Berchem), Mario Hoste (Lokeren) en Ludwina Lahousse (Izegem)

Oplossing opgave 19: Krijt (Geert Van Istendael schreef De Iguanodons van Bernissart. Op de geologische tijdtabel in het aardrijkskundelokaal vinden we ze in de periode 135 tot 70 miljoen jaar geleden: die periode ontleende

haar naam aan een toen veel voorkomend gesteente waarvan de resten misschien nog aan uw vingers kleven: het krijt).

Opgave 20: Een Vlaams stripheld met de naam van een in de geschiedenisles besproken en in zijn tijd weinig geliefde Romein beleefde één van zijn eerste avonturen in een bekend Steen in de stad aan de samenvloeiing van Schelde en Leie. Een deken van de wevers met dezelfde «duivelse» voornaam vermoordde in die stad in 1345 een lakenkoopman. Ook wel daarom kreeg de lakenkoopman een standbeeld op een markt van zijn stad. De lessen Nederlands leren ons dat de zwarte man wiens naam die markt draagt een blanke vriend had. Wij zoeken de naam van deze blanke vriend, die net als de onderwijzer van de eerste klas of Hendrik Conscience «zijn volk» leerde lezen.

Standaard Boekhandel

• GRATIS NAAR MIDDELHEIM

Het Openluchtmuseum voor Beeldhouwkunst Middelheim te Antwerpen start vanaf september 1995 met een educatieve werking voor leerlingen van het secundair onderwijs. Verschillende bezoeken zijn mogelijk rond drie hoofdthema's naar keuze:

- Landschap (natuur en museum)
- Beeldhouwkunst (van Rik Wouters tot Alexander Calder)

• Hedendaagse beeldende kunst (Panamarenko, Luciano Fabro, enz.)

Vanaf volgend schooljaar is er over elk onderwerp thematische informatie verkrijgbaar voor leerkrachten en leerlingen. U kunt gratis komen kennismaken met het park en de nieuwe educatieve mogelijkheden. Op woensdag 27 september 1995 om 14 u. worden leraars en directeurs van secundaire scholen verwacht

in het Middelheimmuseum. U kunt er rondwandelen en u krijgt alle informatie die u wenst. Achteraf biedt de vzw Middelheim Promotors u zelfs een receptie aan.

Vul meteen de bon in en u krijgt begin september een bevestiging van uw deelname in de bus. Als u niet kunt komen maar wél de infobrochure wenst, duidt u dat gewoon aan. Ook de brochure wordt u dan begin september opgestuurd.

Middelheimmuseum - Middelheimlaan 61 - 2020 Antwerpen - ☎ 03-827 15 34 - fax 03-825 28 35

sonen per school. Inschrijven is verplicht.

Vlaanderen en Castilla y León - Secretariaat Tentoonstelling - Groenplaats 21 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-233 34 68 - fax 03-233 38 18

• NAAR HET STRIPFESTIVAL

Van 15 juli tot 6 augustus kunt u in Koksijde naar het tiende Stripfestival: expo's en stripdecors in 3-D, tekenaars die signeren, animatie, films,... Veel aandacht gaat naar 50 jaar Suske en Wiske.

Het festival vindt plaats in de paviljoentent aan het Casino in Koksijde-Bad, elke dag van 14 u. tot 18 u. (elke donderdag tot 22 u.).

Kleintjes mogen gratis binnen. Tot 12 jaar betalen kinderen 70 fr. Anderen betalen 100 fr. Een familiekaart voor 5 personen kost 299 fr. Met de bon in KLASSE krijgen twee volwassenen 50 % korting of u betaalt maar 199 fr. i.p.v. 299 fr. voor een familiekaart.

Bovendien liggen hier 20 albums van Suske en Wiske klaar voor wie ons een leuk vakantiekaartje schrijft: **KLASSE (Strip) - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel.**

Strip BD Comics Koksijde - Patrick Mortier - Capucijnenvoer 34 - 8670 Koksijde - ☎ 058-51 88 10 - fax 058-52 27 41

DE-JA-IK-KOM-BON

- Ik kom op woensdag 27 september om 14 u. naar Middelheim met 1/2 personen
- Ik kan niet komen, maar krijg wel graag de gratis brochure

NAAM:

ADRES:

FUNCTIE:

NAAM EN ADRES VAN DE SCHOOL:

Stuur de bon zo snel mogelijk terug naar:
Middelheimmuseum - Middelheimlaan 61 - 2020 Antwerpen

KORTINGBON

STRIPFESTIVAL KOKSIJDE
15 JULI - 6 AUGUSTUS

- ofwel voor twee volwassenen (100 fr. i.p.v. 200 fr. voor twee personen)
- ofwel voor een familiekaart (199 fr. i.p.v. 299 fr. voor vijf personen)

U moet zich met deze bon aanbieden aan de kassa van het Stripfestival.

• NAAR VLAANDEREN EN CASTILLA Y LEÓN

In kathedralen, kerken en kloosters van Castilla y León, het historische kernland van Spanje, worden talloze Vlaamse kunstschatten uit de 15de en 16de eeuw bewaard. De **Antwerpse Kathedraal** is van 16 september tot 10 december gastheer voor 200 kunstwerken die getuigen van de Vlaamse «overrompeling» van het oude Spanje.

De toegangsprijs bedraagt 250 fr. Schoolgroepen betalen 100 fr. per leerling. Een geleid bezoek kost 1800 fr. voor een groep van maximum 20 leerlingen.

Als u overweegt met uw klas te komen, kunt u vooraf, **op maandag 18 september tussen 14 u. en 18 u., gratis kennismaken** met deze prachtige tentoonstelling. Een inschrijvingsformulier voor deze opendeurdag vraagt u schriftelijk aan bij het secretariaat van de tentoonstelling. Opgelet: om de rondleiding optimaal te laten verlopen is het aantal deelnemers beperkt tot 400 leerkrachten, met maximum 2 per-

DE REACTIES

• In 500 klassen, scholen of werkkamers van leraars hangt weldra een poster over democratie. U weet wel, het tekstje op de achterpagina van de vorige KLASSE. Dat sprak heel veel lezers aan. Wie bij de gelukkigen is, krijgt zijn poster weldra in de bus.

• Sommige lezers bellen of schrijven ons lichtjes geïrriteerd (soms ook effenaf onbeleefd, maar kom) dat er op hun gratis toegangskaarten voor een kasteelbezoek of uitstap naar Paradisio, e.d. soms een andere datum staat dan aangevraagd. Dat komt omdat we enerzijds zoveel mogelijk geïnteresseerden een kans willen geven en het anderzijds toch voor iedereen aangenamer willen houden. Als de geplande dagen volgeboekt zijn, zou u daarom normaal niets meer van ons horen. Maar meestal slagen we er toch nog in extra dagen te organiseren. Vandaar die nieuwe datum bij een aantal deelnemers. Een extra kans dus. Toegegeven: soms arriveren die kaarten wel héél laat, maar de organisatoren zetten nu meestal al een hele batterij adressenschrijvers aan het werk om u van dienst te zijn. Hopelijk kunt u daar ook begrip voor opbrengen.

• **Dagje Maaskant.** Veel interesse voor het natuurcentrum De Wissen aan de Maaskant. Meer dan 600 lezers kregen een uitnodiging voor een dagje aan de Maas. Meer informatie: *De Wissen - Maaspark - 3650 Stokkem - ☎ 089-75 21 71 - fax 089-75 21 72*

• **De loopbaan van de leraar.** Vijf exemplaren van de volledige studie voor de reacties van *Gert Soens* (Belsele), *Maria Wils* (Balen), *Marc Keersmaekers* (Turnhout), *Monique Gregoir* (Gent) en *Jenny Moonen* (Stokkem).

• **Conflict op school.** De ideeën van *Pat Patfoort* spreken blijkbaar veel leerkrachten aan. We geven dan ook niet tien maar honderd exemplaren van haar boek *Bouwen aan geweldloosheid* weg. Misschien ligt het weldra in uw bus. Meer informatie: *De Vuurbloem - Rapaertstraat 39 - 8310 Assebroek (Brugge) - ☎ 050-37 10 17*

In de schoolpraktijk voeren leerkrachten, opvoeders, directeurs, PMS-ers, enz. verschillende vormen van gesprekken met leerlingen: een gesprek met een leerling die het te bont heeft gemaakt, met een leerling die je met zijn (thuis)problemen confronteert, met een leerling die slechte resultaten haalt. Dat resulteert dan respectievelijk in een *disciplinegesprek*, een *probleemoplossend gesprek* of een *slecht-nieuwsgesprek*. Daarnaast zijn er nog andere gespreksvormen met meer prozaïsche namen, zoals het *gesprek-op-één-been* (kort gesprek tussen twee lessen in), of met meer technische allure, zoals het *terugkoppelingsgesprek* (opvolgen van afspraken). Hoe dan ook, elke gespreksvorm heeft eigen doelstellingen en vereist specifieke vaardigheden en interventies van de directeur, de leerkracht, de opvoeder,...

Respect

In een slecht-nieuwsgesprek breng je slecht nieuws over en help je de ontvanger dat ook te verwerken. Vaak gaat het om een beslissing die onherroepelijk is, iets waar de ontvanger niet meer onderuit kan, of om een verlies. Je moet in het gesprek

het best met de deur in huis («Sorry, maar uw zoon is gebuïsd») of neem je beter een lange aanloop? Of laat je de ander het slecht nieuws zelf ontdekken? *Willy De Block*, psycholoog en vrij P.M.S.-medewerker in Antwerpen, geeft al een aantal jaren training en informatie rond gesprekken in het onderwijs. We legden ons slecht nieuws aan hem voor.

We kennen allemaal wel het fenomeen van ouders die kwaad weglopen omdat ze slecht nieuws niet aanvaarden. Ze nemen het b.v. niet dat je hun kind doorverwijst van ASO naar TSO of van TSO naar BSO. Komt dat door een verkeerde gesprekstechniek?

WILLY DE BLOCK: «In vele gevallen wel, ja. Er zijn heel wat valkuilen waar de nieuwsbrenner kan in vallen. De *bazaartechniek*, bijvoorbeeld, waarbij je je ervan af probeert te maken door te zeggen:

Het schooljaar loopt naar z'n eind en niet alle leerlingen zullen zonder kleerscheuren voorbij de meetgeraken. Voor sommigen zal dit een echte verras-

COMMUNICATIE

sing zijn. Hoe breng je dan die boodschap over? Hoe zeg je ouders dat

hun kind beter en andere afdeling

Het **slecht-**

Met welke woorden zeg je tegen een

kind dat een familielid iets ergs is overkomen?

Wat vertel je aan een kleuter die niet meer naar huis kan? Kortom, hoe breng je slecht nieuws over?

nieuwsgesprek

met drie factoren rekening houden: de ernst van het bericht, argumenten en informatie, en de hulp of de oplossingen die je aan de ander geeft.

Centraal in het slecht-nieuwsgesprek is het gevoelsgeladen karakter. Het gaat immers altijd om iets waar de ontvanger veel waarde aan hechtte. Een sleutelbegrip om een slecht-nieuwsgesprek tot een goed einde te brengen is respect: de ontvanger moet het idee hebben dat hij hoe dan ook in zijn waarde wordt gelaten en wordt gerespecteerd.

Stormram

Leraars zijn geen psychologen. Ze zijn niet getraind om dergelijke belangrijke boodschappen over te brengen. Hierdoor maken ze de wond soms onbewust en goedbedoeld groter. Val je nu

«Hij is niet de enige, er zijn er nog in zijn jaar.» Of door over zichzelf te praten: «Bij mij is hij goed, hoor.» Of «Ik kan u verzekeren, mevrouw, dat ik er zelf ook wakker van lig.» En vaak nog erger: «Het komt niet door mij, eigenlijk moet u eens met de leraar Frans gaan praten. 't Is die die er zoveel heeft doen zakken...» Onvoorstelbaar. Of de *stormram*-methode: «Uw dochter moet naar het beroeps», zonder enige inleiding, recht op de man af. Geen wonder dat ouders gaan steigeren.» Hoe pak je zo'n gesprek dan aan?

WILLY DE BLOCK: «Er is enerzijds de inhoudelijke kant van het slecht-nieuwsgesprek, en anderzijds de relationele kant. Inhoudelijk kan je het best terugvallen op een vaste structuur: voorbereiding, inleiding, klap geven, verwerkingsfase inlassen, advies geven, afspraken maken.

Op het relationele vlak ligt het een stuk moeilijker. Je moet ervan uitgaan dat je, omdat je slecht nieuws brengt, *boven* je gesprekspartner staat, of het nu om een leerling gaat of om ouders of iemand anders. Je brengt de ander immers in een min of meer machteloze positie en in de meeste gevallen is er geen zijweg of een weg terug. Vanuit die positie moet je, tijdens het gesprek, trachten *af te dalen*, je op hetzelfde niveau plaatsen als de ander, zodat je het gesprek *samen* voert, samen de machteloosheid beleeft en ook samen naar een oplossing zoekt. Dat doe je niet door de pil te vergulden of door medelijden te tonen, maar door op een zakelijke manier toch te tonen dat je met de ander meeleeft en dat aan de gevolgen moet worden gewerkt. Slechts dan heb je kans op succes en wordt er niet met te hoge frustraties of getrokken messen afscheid genomen. Zeker als je afspraken maakt voor de onmiddellijke toekomst is dit van het grootste belang.»

Hiërarchie

Niet alleen een ongelukkige aanpak kan een slecht-nieuwsgesprek bemoeilijken. Er zijn ook de zogenaamde vooroordelen. Als ouders horen dat hun kind beter naar een andere afdeling gaat, voelen ze dat bijna automatisch aan als een verlaging. Niet verwonderlijk, want de maatschappij heeft ASO, TSO, BSO en bijzonder onderwijs in een hiërarchische rangschikking geplaatst en reageert daar ook naar: «Toch niet naar het BSO, zeker!» of «Ze kunnen niet allemaal zo geleerd zijn als hun vader en moeder, hè!» Maar ook impliciet. Er wordt plots minder naar zoon- of dochterlief geïnformeerd, sommige deuren gaan dicht, je medewerking wordt niet meer gevraagd,... Bijna automatisch projecteren de ouders het probleem op zichzelf, hun inzet, hun taak als opvoeder, hun ouderschap. Vandaar dat het belangrijk is de inzet van de ouders vooraf te honoreren, hun de veranderende situatie en de sociale implicaties ervan voor te houden en hun een strategie te geven om de zaak over te brengen naar de buitenwereld. **Leerkrachten hebben meestal maar enkele keren per jaar contact met de ouders van hun leerlingen. Kan je dan van hen verwachten dat ze hun gesprekspartner voldoende aanvoelen om een goed slecht-nieuwsgesprek te voeren?**

WILLY DE BLOCK: «Dat is inderdaad een probleem. Maar niet alleen weten leraars soms niet hoe ze oudercontact moeten aanpakken, het omgekeerde is even waar. Ouders weten niet altijd wat ze aan een leerkracht kunnen vragen en bij welke gelegenheid ze dit kunnen of moeten doen. De school moet daarom een gesprekscultuur creëren, communicatiemodellen of -strategieën aanbieden. Zoals ouderavonden nu verlopen, zijn ze meestal weinig effectief. Ze zijn een formeel gedoe dat veel ontgoocheling met zich meebrengt. Leerkrachten en ouders zijn meestal slecht voorbereid.

Het zou een goed idee zijn als een delegatie van ouders, leerkrachten en directie in elke school eens zouden brainstormen rond zo'n school-oudercontact, waarbij de een aan de ander vragen kan stellen, zodat op de duur een echt communicatiemodel ontstaat. Geen keurslijf, wel een aantal gezonde afspraken en tips voor beide partijen.» **Welk advies zou u ouders geven die een ouderavond op een efficiënte manier willen aanpakken?**

WILLY DE BLOCK: «Ik zou hen aanraden met verschillende leerkrachten te praten, zowel die waarbij hun kind slecht scoort als goed. Als je een hele avond problemen moet horen, ga je teleurgesteld naar huis. Ze kunnen vooraf ook een aantal vragen op papier zetten. Het geeft hen de kans het gesprek mee te sturen. Ook moeten ouders goed de context begrijpen: een leerling gedraagt zich soms erg verschillend bij verschillende leerkrachten. Ten slotte zou ik ouders aanraden goed naar hun kind te luisteren. Als Wendy thuis zegt: «Met die leraar moet je niet gaan praten», dan kan dat een sein zijn om het juist wel te doen.»

Strategie

Kan de school de contacten ook niet gestructureerder aanpakken?

WILLY DE BLOCK: «Zeker, een uurregeling inbouwen, de ouders eventueel apart uitnodigen, het onthaal verzorgen,... De leerkracht moet de contactavond niet afwachten. Hij kan misschien vooraf al eens bellen, hij kan concrete afspraken maken en die ook (telefonisch) opvolgen. Telefoneren heeft trouwens nog voordelen. Hoe vaak horen we van leerkrachten niet de klacht dat precies de ouders die zij willen zien, nooit opdagen op de ouderavond? Sommige antwoorden vragen ook meer tijd. Een leerkracht moet durven zeggen: «Ik kan hier momenteel niet op antwoorden. Kan ik u over 14 dagen terugbellen?» Ik denk dan aan leerkrachten die in elke klas een uur lesgeven en dan van de ouders de vraag krijgen «Hoe doet mijn zoon het bij u?» Stel dat hij niet eens weet wie die zoon is! Het is ook erg belangrijk dat zowel de leerkrachten als de ouders concreet weten wat de leerling voor elk vak doet of niet doet, dat zij een diagnose op papier zetten, een strategie overleggen en dan afspraken maken die worden opgevolgd.» ■

De bazaartechniek:

«Uw zoon is niet de enige, hoor.»

VIJF FASEN VOOR EEN EFFICIËNT SLECHT-NIEUWSGESPREK

1. Bereid u goed voor

Kies de geschikte tijd en plaats. Neem er ook uw tijd voor. Bereid uw argumentatie voor.

2. Houd het gesprek in de hand

Houd de inleiding kort, formuleer het slecht nieuws op een directe manier en in klare taal. Probeer zonder te overdrijven een meelevende toon te hanteren.

3. Geef ruimte om het nieuws te verwerken

Laat de ontvanger stoom afblazen, ook als dit even duurt. Eerbiedig zijn reactie en ga er niet onmiddellijk op in.

4. Formuleer argumenten en redenen

Vroeg of laat komt de vraag «Waarom?». Geef dan kort en bondig antwoord, vermijd discussie en probeer de pil niet te verzachten, geef geen flauwe aanmoedigende opmerkingen.

5. Zoek samen naar oplossingen

De vraag «Maar wat moet ik nu...?» wijst erop dat de ontvanger het nieuws min of meer heeft verwerkt en begint te denken aan de toekomst. U kunt zelf oplossingen bedenken of met gepaste vragen het vinden van eigen oplossingen stimuleren.

rijker is dan winnen.

«We hebben er enorm veel door geleerd», zegt een directeur. «We kwamen bijvoorbeeld tot de onthutsende vaststelling dat we voor evaluatiegegevens door de kleuterschool heen en bij de overgang naar de lagere school eigenlijk met twee treinen naast elkaar naar hetzelfde doel spoorden. We hebben dan ook meteen beslist om een gemeenschappelijk evaluatieconcept uit te werken. Het actieplan daarvoor is al klaar.»

In een andere school stelde men vast dat door de wedstrijd oude vanzelfsprekendheden plots niet meer zo vanzelfsprekend zijn. «Wij geven vijf keer per jaar een rapport mee en we organiseren tweemaal per jaar een oudercontact», zegt een onderwijzer. «Maar we hadden eigenlijk nooit stil gestaan bij de kwaliteit van dat rapport of van dat oudercontact. Als je daarover ook de ouders bijvoorbeeld eens ernstig bevraagt, zie je dat het ook efficiënter kan.»

Nets als in de kleuterschool waar iedereen wel ijverig observaties van leerlingen noteerde in zogeheten *kleuterschrijfjes*, maar waar er verder nauwe-

«Onze directeur is

«**Schooldirecteurs lijken vaak brandweermannen. Ze rennen van het ene brandje naar het andere om het te blussen. Ondertussen vinden ze geen tijd om een echt beleid uit te stippelen. En zo**

MANAGEMENT

blijven de brandjes altijd weer opflakkeren», zegt een van de deelnemers aan de *Wedstrijd voor Schoolmanagement 1995*. Daar namen teams uit 63 Vlaamse scholen aan deel. **KLASSE zat mee in de jury en ontdekt hoe scholen hun problemen oplossen met onblusbaar enthousiasme.**

U wilt nieuwe handboeken invoeren, een ander rapport gebruiken, nieuw materiaal aankopen, een pedagogische verandering doorvoeren,... Zoiets verloopt op school niet altijd even vlot. En soms levert de vernieuwing ook niet de verwachte resultaten op. Hoe pakt u zoiets aan? Dat was de laatste opdracht voor de tien finalisten.

Toverboom

In de meeste scholen trekt iedereen een beetje zijn plan. Als er iets verandert, doet elke leraar dat naar eigen inzicht en vermogen. Goede ideeën blijven daardoor vaak beperkt tot één of enkele klassen en wie het moeilijk heeft, sukkelst alleen verder of haakt af. Zo ging het ook in *De Toverboom*, een basisschooltje in Geel.

Vernieuwingen kwamen er enkel als daar een externe reden voor was (een nieuw leerplan, verouderd materiaal). De verkenningronde was meestal het werk van één man die na enig beraad ook zelf de beslissing nam. Enige opvolging van de vernieuwing was niet ingebouwd. Brandjes blussen dus.

Nu wacht men er de externe redenen niet meer af en vertrekt men van een *schoolvisie*. Die wordt uitgewerkt en gedragen door een stuurgroep en het hele team. Beslissingen worden genomen vanuit die visie. En in de begeleiding van elk veranderingsproces zit de systematische opvolging ervan ingebouwd. Ze vatten de evolutie die hun school heeft doorgemaakt samen als een evolutie van ik-en-leerstof-betrokkenheid naar betrokkenheid op een gemeenschappelijke visie. De manier waarop ze dat in de praktijk uitwerken, bezorgde hen de titel *Laureaat Schoolmanagement '95*.

Twee treinen

De wedstrijd was dit jaar bedoeld voor basisscholen. Deelnemers moesten een team vormen dat elk trimester een nieuwe opdracht kreeg. Er deden 63 scholen mee. Tien daarvan haalden de finale, maar ook hier geldt dat deelnemen belang-

lijks afspraken waren over wat en hoe er moest worden geobserveerd, evenmin als over wat er nadien met die gegevens zou kunnen gebeuren.

Zwakke plekken

De deelnemers krijgen na elke opdracht feedback van de *Vlerick School voor Management*. En dat stellen ze op prijs, want er kruipt veel energie in.

Een blik op de opdrachten kan u misschien stimuleren daarover ook eens in uw eigen school na te denken.

1. Hoe streng is streng? Bestaan er formele

afspraken over evaluatie en wat is het verschil met de informele praktijk? (Er wordt bijvoorbeeld op het rapport wel een cijfer gegeven voor *beleefdheid*, maar wordt er met dat cijfer ook ooit iets gedaan?) Passen de gemaakte afspraken in de opvoedkundige taak van de school? (Als de school *kunnen werken in groep* belangrijk vindt, waarom wordt dat dan nooit geëvalueerd?) Voert iedereen de afspraken op dezelfde manier uit of hanteert elke leraar andere normen en toetsen? Hoe verstaanbaar is de communicatie over deze evaluatie voor de kinderen en voor de ouders?

2. **Hoe functioneert uw school in de lokale gemeenschap?** Hierbij hadden de deelnemers de keuze uit een sterkte/zwakte analyse van hun aanpak op één van deze drie domeinen: verkeersveiligheid, kinderopvang en het inschakelen van vrijwilligers in de schoolwerking.

3. **Hoe begeleidt u de leerlingen?** Waar zitten uw sterke punten en waar de zwakke plekken? Welke afspraken bestaan er over de opsporing, aanpak en opvolging van leer- en ontwikkelingsproblemen? Hoe kunt u komen tot een systema-

moet er een concreet plan zijn én een visie op lange termijn. Hoe voert u bijvoorbeeld nieuw didactisch materiaal in?

«Dat gebeurde vroeger bij ons vooral met de natte vinger», zegt een deelnemer. «Als er een vertegenwoordiger langs kwam met een mooi-ogende puzzel en er was geld, dan kocht men die puzzel en één van de kleuterleidsters mocht die dan gebruiken. Meestal besliste de directie over zulke zaken op haar eentje.»

Toen een deelnemende kleuterschool voor de wedstrijd een inventaris opmaakte van het beschikbare materiaal in de verschillende klassen, stelden de kleuterleidsters vast dat er in elke klas *noppers* lagen en dat de kleuters daar nauwelijks mee speelden. Blijkbaar zijn ze op dat materiaal uitgekeken als ze het jaar na jaar terug voor ogen krijgen. De kleuterleidsters wisten gewoonweg niet welk materiaal er in de andere klassen aanwezig was. Door hun analyse zagen ze in dat er te weinig variatie stak in de spullen en dat er voor de kinderen ook geen gradatie in stak. Nu evalueren ze al hun materiaal en het gebruik dat de kinderen

DE NIEUWE WEDSTRIJD

Volgens schooljaar organiseert de *Vlerick School voor Management* voor de derde keer een wedstrijd schoolmanagement. Deze keer voor **secundair onderwijs**. Het doel is leren door actie. In plaats van een theoretische managementopleiding werkt u aan een praktische aanpak van de eigen problemen en uitdagingen met een directe relevantie voor uw eigen school. Daardoor komt een intern leerproces rond schoolorganisatie tot stand. Voor het schooljaar '95-'96 worden alle secundaire scholen uitgenodigd een team van vijf personen te vormen (di-

een brandweerman»

tische aanpak?

4. **Hoe voert u een vernieuwing in?** Een nieuwe pedagogische methode, nieuwe handboeken, ander materiaal,...

Toeters en bellen

Het heeft voor de deelnemende scholen weinig zin om komedie te spelen. Er worden geen glanzende folders, toeters of bellen verwacht. Integendeel. Hoe kritischer de school haar eigen situatie onderzoekt en blootlegt, hoe beter. Even uit de biecht geklapt waar de jury wél op let.

1. **De sterkte/zwakte analyse.** Is er een grondige inventaris gemaakt van de huidige situatie? Heeft het team met voldoende realiteitszin nagegaan wat er goed en fout loopt?

2. **Het actieplan.** Ligt er een samenhangend plan voor om de vastgestelde tekortkomingen te verbeteren? Is het einddoel duidelijk en zijn er concrete afspraken gemaakt om het te realiseren: wie, wat, waar, wanneer?

3. **Communicatie.** Op welke manier wordt de brede basis bij de zaak betrokken: leerkrachten, ouders, leerlingen? Kunnen zij bijsturen? Is de communicatie duidelijk, volledig en origineel?

Overall noppers

Om tot goed management te komen is het noodzakelijk dat alle betrokkenen op school samenwerken. Een school leiden is geen éénmanszaak meer. Daarnaast is er een kritische kijk nodig op alles wat vanzelfsprekend lijkt: waar zitten onze sterke en zwakke kanten?

Om veranderingen efficiënt door te voeren

ervan maken. Zo komen alle grote en zachte blokken bij de kleinste kleuters en verhuist de hele verzameling steekparels naar de vijfjarigen. Die hebben er nu eindelijk genoeg om er samen mee aan de slag te kunnen. De nieuwe slogan is «variëte en gradatie». Als ze nieuw materiaal kopen, zal het moeten dienen om te schroeven of te schakelen, want die motoriek komt tot nu toe te weinig aan bod. Hun actieplan is concreet en steunt op een langere-termijn-visie.

Kampvuur

Soms zit het verschil in kleine dingen. Geen enkele school pretendeert trouwens een toverformule gevonden te hebben. Het overleg brengt ook overal meer werk met zich mee. Maar de motivatie en de betrokkenheid van het personeel nemen ook toe. Soms gaan de veranderingen te snel en is het moeilijk aan te sluiten bij het eigen tempo van de betrokken leerkrachten. In andere gevallen kost de realisatie van ideeën meer geld dan er voorhanden is. Maar dat het prettiger is samen rond het kampvuur te gaan zitten, dan voortdurend brandjes te moeten blussen, daar is iedereen het over eens. ■

De tien finalisten van de Wedstrijd voor Schoolmanagement 1995 waren De Toverboom uit Geel, Sint-Lutgardis Basisschool uit Antwerpen, Vrije Basisschool Eke, Vrije Gemengde Basisschool Kortrijk, BSGO Van Helmont uit Vilvoorde, Sint Dimpna uit Geel, Vrije Basisschool IZOO uit Oosterzele, Sint-Carolus uit Sint-Niklaas, Stedelijk MPI uit Gent en de Sint-Jozefschool Zouaaf uit Hamme.

rectie, leerkrachten, ouders, leden van de inrichtende macht, PMS,...). Elk team krijgt in de loop van het schooljaar vier opdrachten die de school in staat moeten stellen het personeelsbeleid te optimaliseren. De opdrachten vormen een samenhangend geheel zodat u in de loop van het jaar systematisch en gericht vooruitgang kunt boeken in uw eigen school.

De opdrachten en oplossingen worden professioneel begeleid. Per opdracht krijgt elke school een synthese van de ingezonden oplossingen van alle andere scholen. Nadien worden tien teams uitgenodigd voor de finale. De winnende school krijgt de titel *Laureaat Schoolmanagement '96*. **KLASSE** volgt het verloop van de wedstrijd.

Voor de praktische organisatie betaalt elke deelnemende school 1500 frank inschrijvingsgeld aan de Vlerick School. Daar kunt u ook terecht voor inschrijvingen en meer inlichtingen. Inschrijven kan nu al, maar moet uiterlijk op 15 september 1995.

Laureaat Schoolmanagement - De Vlerick School voor Management - Geert Devos - Bellevue 6 - 9050 Gent (Ledeberg) - ☎ 09-210 97 63 - fax 09-210 97 00

Er zijn nu twee soorten hoger onderwijs:
met één cyclus en met twee cycli.

Grote Hogescholen

Vanaf volgend academiejaar ziet het hoger onderwijs buiten de universiteit (HOBU) er in Vlaanderen heel anders uit. De zowat 15.000 docenten zijn niet meer verspreid over 157 hogescholen. Na de fusies blijven er nu

FUSIE

nog 23 over.

De Vlaamse Raad evalueerde de resultaten van het één jaar oude HOBU-decreet en keurde nu ook het zogenaamde reparatiedecreet goed. Daarmee worden enkele technische onvolkomenheden weg-gewerkt. De beoogde schaalvergroting via fusies van hogescholen is in grote mate doorgevoerd. Maar er zijn nog andere belangrijke verschuivingen.

Je kan de hogeschool niet gelijkstellen met een universiteit. Een hogeschool biedt *hoger onderwijs buiten de universiteit* (HOBU) van één cyclus of twee cycli. Aan de universiteit wordt *academisch onderwijs* gegeven. De vroegere benamingen «hoger onderwijs van het korte type - HOKT» en van het «lange type - HOLT» worden uit de officiële teksten geschrapt. Maar de ruim 90.000 studenten mochten blijven.

Het HOBU-decreet («decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap») beoogt het hogeschool-onderwijs uit de sfeer te halen van de secundaire school en het beter te doen aansluiten bij het academisch onderwijs. Voorbeelden hiervan zijn de schaalvergroting, de programmatievrijheid, de grotere autonomie en verantwoordelijkheid, de rationalisatie van studiegebieden, opleidingen en opties, de internationale profilering en de kwaliteitszorg.

Podoloog

Maar waar ligt nu precies het verschil tussen het *academisch niveau* van het HOBU en het *academisch onderwijs* van de universiteit? De kerntaak van de hogescholen is het verstrekken van hogeschoolonderwijs, luidt het in decreettaal. Tot hun opdracht behoort ook de maatschappelijke dienstverlening en eventueel het projectmatig wetenschappelijk onderzoek in het kader van een samenwerkingsverband met een binnenlandse of buitenlandse universiteit of derden. Voor de hogescholen die opleidingen organiseren in de studiegebieden *audiovisuele en beeldende kunst* en *muziek en dramatische kunst* behoort ook de beoefening en de ontwikkeling van de kunsten tot de opdracht.

De basisopleidingen van één cyclus zijn gericht op het verwerven van beroepsvaardigheden die op wetenschappelijk onderbouwde kennis berusten. Ze dragen bij tot de algemeen menselijke vorming. Ze zijn in het bijzonder gericht op de praktische

toepassing van de wetenschappen, het zelfstandig denken en het ontwikkelen van creativiteit en beroepsvaardigheid. Een student die voor deze driejarige graduaatsopleiding kiest, koppelt dus een theoretische vorming aan praktijklessen, laboratorium- en stageoefeningen. Deze opleiding leidt direct tot een beroep, zoals onderwijzer, assistent in de psychologie, gegradueerde in toegepaste informatica, expediteur of podoloog.

Verwarring

De basisopleidingen van twee cycli zijn van academisch niveau en steunen op wetenschappelijke kennis. Ze verschillen van de basisopleidingen van één cyclus omdat ze gericht zijn op een meer algemene toepassing van de wetenschappen en niet uitsluitend op het ontwikkelen van beroepsvaardigheden. De basisopleiding «handelswetenschappen» is bovendien gelijkwaardig aan de academische opleiding «toegepaste economische wetenschappen».

Aan de universiteit wordt academisch onderwijs gedoceerd. Wat niet dezelfde betekenis heeft als van academisch niveau. Het onderwijs is er gestoeld op wetenschappelijk onderzoek. In praktijk wil dat zeggen dat de student er wetenschap studeert over talen, techniek, geneeskunde of economie. Een universitair diploma staat garant voor een zekere polyvalentie. Afgestudeerden hebben niet alleen een specifieke wetenschappelijke bagage in een bepaald domein, maar ook een academische manier van redeneren.

In internationale context veroorzaakt het Vlaams driedig tertiair onderwijs verwarring. Internationaal wordt in de OESO-lidstaten enkel een verschil gemaakt tussen niet-universitair en universitair. In tellingen en statistieken over het niet-universitair onderwijs wordt voor Vlaanderen (en België) enkel met het hoger onderwijs van één cyclus rekening gehouden. Voor de andere landen rijzen daar-

bij vragen over wat ze daar als universitair onderwijs beschouwen. Vertaalkunde is bijvoorbeeld overall universitair, maar in Vlaanderen van academisch niveau. Zo hebben ook de VS, Italië en Spanje een zeer ruime definitie van universitair onderwijs. Nederland besliste dat zijn hele tertiair onderwijs van universitair niveau is. Dat geldt ook voor zijn hoger beroepsonderwijs, zelfs al sluit dit aan bij een *vijfjarige* secundaire HAVO-opleiding.

Verzoening

Bij de *reparatie* van het HOBU-decreet gaat het vaak om kleine technische aanpassingen. Zo wordt in artikel 243 § 2 en 3 het woord «weddeschaal» vervangen door «salarisschaal». Belangrijker is de aanpassing aan artikel 255 over de aanstelling van de eerste algemeen directeur van een *Vlaamse autonome hogeschool* in het Gemeenschapsonderwijs. Die wordt nu aangesteld voor een termijn van vier jaar i.p.v. voor onbepaalde duur. Voorts zijn er de aanpassingen aan artikel 258 en 258 bis bij: de samenstelling van de eerste raad van bestuur worden de vertegenwoordigers van het personeel verkozen door en onder het personeel van alle hogescholen die toetreden tot de Vlaamse autonome hogeschool, verenigd in één kiescollege. Vanaf het tweede mandaat gebeurt de verkiezing van de personeelsafgevaardigden per personeelscategorie. Op dit moment moet trouwens de eerste raad van bestuur al verkozen zijn.

Met artikel 213 en 226 kunnen de hogescholen in praktijk werken als privé-bedrijven. Men gaat niet vooraf opleggen waaraan de begroting moet worden besteed. De verantwoording komt nu achteraf via een openbare publikatie van de manier waarop de besteding gebeurde.

Fusies

Op het ogenblik dat het decreet werd goedgekeurd, waren er 23 fusies tussen hogescholen gepland of beslist. Dat staat in het *Beknopt Verslag* van de Vlaamse Raad van 4 april '95. Vijf instellingen van het vrij gesubsidieerd onderwijs zijn nog niet betrokken in een fusie. Hier volgt een overzicht van de fusies (tussen haakjes het aantal instellingen die bij de fusie zijn betrokken): Hogeschool voor Economisch en Grafisch Onderwijs (2), Hogeschool Sint-Lukas Brussel (2), Katholieke Hogeschool Poststraat-Parnas (2), Provinciale Hogeschool Oost-Vlaanderen (2), Katholieke Hogeschool Brussel (3), Paramedische Hogeschool Oost-Vlaanderen (3), Katholieke Hogeschool Mechelen (4), Vlaamse Autonome Hogeschool Limburg (4), Normaalonderwijs Oost-Vlaanderen (5), Hogeschool van de Provincie Antwerpen (5), Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (5), Katholieke Hogeschool Leuven (6), Provinciale Hogeschool Limburg (6), Vlaamse Autonome Hogeschool West-Vlaanderen (7), Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (7), Hogeschool voor Wetenschappen en Kunst (Brussel) (8), Katholieke Hogeschool Oost-Vlaanderen (8), Katholieke Hogeschool Limburg (9), Katholieke Hogeschool Kempen (10), Karel de Grote Hogeschool (12), Vlaamse Autonome Hogeschool Oost-Vlaanderen (12), Vlaamse Autonome Hogeschool Brabant (13), Vlaamse Autonome Hogeschool Antwerpen (14).

De grootte van de 23 fusiehogescholen varieert van 500 tot 8300 studenten. Slechts 7 hogescholen tellen minder dan 2000 studenten. Bij deze fusies

kwamen er 17 tot stand via fusie tussen uitsluitend instellingen van het vrij gesubsidieerd onderwijs. Twee hogescholen ontstonden uit uitsluitend instellingen van het provinciaal onderwijs en één hogeschool komt uitsluitend voort uit het Gemeenschapsonderwijs. Bij de vorming van 5 hogescholen waren instellingen uit verschillende netten betrokken zoals voor de Vlaamse Autonome Hogeschool waar ARGO en stedelijk onderwijs samen gingen. Bij de fusiehogescholen is er één die slechts één studiegebied heeft. De andere hebben tot 10 studiegebieden. Wat de geografische uitgestrektheid betreft, zijn er 9 hogescholen die slechts één vestiging hebben; 12 hebben meer dan één vestiging binnen dezelfde provincie. Er is één hogeschool die gevestigd is in drie aan elkaar grenzende provincies; deze hogeschool telt vier vestigingen. ■

Meer informatie over de studiegebieden, opleidingen, opties en het reparatiedecreet vindt u in de «Nieuwsbrief» nr. 9 van de Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek - afdeling HOBU - Koningsstraat 136 - 1000 Brussel - ☎ 02-211 42 71 en fax 02-211 47 38.

We spreken niet meer over HOKT en HOLT.

EEN CYCLUS VERSCHIL

HOKT en HOLT bestaan niet meer. Er is alleen nog een verschil tussen hoger onderwijs van één cyclus en van twee cycli. Een overzicht van het nieuwe aanbod.

HOGER ONDERWIJS VAN ÉÉN CYCLUS duurt drie jaar en heeft negen studiegebieden met verschillende opleidingen en opties. Men studeert er af als gegradueerde.

- 1. Architectuur:** gegradueerde architect-assistent; gegradueerde in interieurvormgeving; landschaps- en tuinarchitectuur.
- 2. Gezondheidszorg:** gegradueerde in ergotherapie; kinesitherapie; orthopedie; podologie; logopedie en audiologie; farmaceutische en biologische technieken; medische laboratoriumtechnologie; voedings- en dieetkunde; vroedkunde; gegradueerde verpleger.
- 3. Handelswetenschappen en bedrijfskunde:** gegradueerde in bedrijfsbeheer; beheer, toerisme en recreatie; communicatiebeheer; toegepaste informatica.
- 4. Industriële wetenschappen en technologie:** gegradueerde in audiovisuele techniek; bouw; chemie; confectie; elektriciteit; elektromechanica; facilitaire dienstverlening; grafische bedrijven; hout; logistieke technologie; luchtvaart; mechanica; textiel.
- 5. Audiovisuele en beeldende kunst:** gegradueerde in plastische kunsten.
- 6. Muziek en dramatische kunst:** gegradueerde in dans.
- 7. Biotechniek:** gegradueerde in landbouw en biotechnologie.
- 8. Onderwijs:** geaggregeerde voor het lager secundair onderwijs - algemene vakken; elektriciteit-technisch-technologische opvoeding; handel; huishoudkunde-technisch-technologische opvoeding; kleding-technisch-technologische opvoeding; kleuterleider; land- en tuinbouw-technisch-technologische opvoeding; lichamelijke opvoeding; mechanica-technisch-technologische opvoeding; muzikale vorming; nijverheid-technisch-technologische opvoeding; onderwijzer; plastische kunsten; schoonheidszorg; technisch-technologische opvoeding.
- 9. Sociaal-agogisch werk:** gegradueerde in orthopedagogie; assistent in de psychologie; maatschappelijk assistent.

HOGER ONDERWIJS VAN TWEE CYCLI telt een eerste cyclus van twee jaar en een tweede cyclus van twee of drie jaar. Er zijn acht studiegebieden met daarin één of meerdere opleidingen en opties.

- 1. Architectuur:** kandidaat in de architectuur; architect; interieurarchitect.
- 2. Handelswetenschappen en bedrijfskunde:** licentiaat bestuurskunde; handelsingenieur; handelswetenschappen.
- 3. Industriële wetenschappen en technologie:** industrieel ingenieur bouwkunde; chemie; elektriciteit; elektromechanica; industrieel ontwerpen; kernenergie; mechanica; milieukunde; textiel; verpakking en conditionering; licentiaat nautische wetenschappen.
- 4. Audiovisuele en beeldende kunst:** meester in audiovisuele kunst; beeldende kunst; produktdesign.
- 5. Muziek en dramatische kunst:** meester in dramatische kunst; muziek.
- 6. Biotechniek:** industrieel ingenieur in landbouw en biotechnologie.
- 7. Produktontwikkeling:** licentiaat in produktontwikkeling.
- 8. Toegepaste taalkunde:** licentiaat in journalistiek; licentiaat-tolk; licentiaat vertaler.

Hoe ziet het leven er voor u uit als u 69 bent? Pensioen, denkt u waarschijnlijk, tijd voor hobby's, lectuur, de verre reis buiten het seizoen,... verdiende

ACTIE rust na een moeilijke, maar ongetwijfeld boeiende en afwisselende carrière in dienst van onze jongeren. Maar wat dacht u van de gevangenis? Hamda As'ad Yunis zit voor de rest van haar leven achter de tralies. Omdat ze les gaf. En zij is niet alleen.

Leraar in de gevangenis

Koeweit 1991. De Iraakse troepen trekken zich terug uit het land. De roep om wraak is groot bij de bevolking en onmiddellijk worden duizenden mensen gearresteerd. Honderden burgers worden beschuldigd van collaboratie. De processen verlopen oneerlijk en worden in speciale rechtbanken gevoerd. Beroep is niet mogelijk. De meesten worden gauw-gauw ter dood veroordeeld. De uitwassen van de repressie.

Hamda As'ad Yunis, een 69-jarige lerares uit Jordanië die in Koeweit werkte, beging een misdaad: tijdens de bezetting bleef ze werken als lerares Arabisch op een middelbare school. Een salaris ontvangen als ambtenaar betekende na de bevrijding zo goed als een doodvonnis en dat kreeg ze ook. Gelukkig kwam er internationaal protest en de meeste veroordelingen zijn intussen omgezet in levenslang. Maar Hamda is niet alleen. In Kosovo werden in december '94 vijf leerkrachten door politieagenten overvallen, geslagen en mishandeld. Ze werden ook verplicht hun handboeken te verbranden. Ramiro Martinez, leraar en vakbondsleider in Mexico, werd in de gevangenis gegooid en gefolterd om voor de rechter valse verklaringen af te leggen. Erzoy Yorulmaz, dorpsonderwijzer in Taskesenli, ergens in Turkije, werd door PKK-guerilla's ontvoerd en gedood.

33.000 schrijvers

Op 20 oktober 1995 organiseert Amnesty International haar vijfde Schrijf-ze-VRIJdag. Dat is een briefschrijfactie in de Vlaamse scholen. Tijdens zo'n dag schrijven de leerlingen van de deelnemende scholen een brief waarin ze de regeringen van diverse landen oproepen de mensenrechten te respecteren. Vorig jaar deden meer dan 250 scholen aan de actie mee, samen 33.000 schrijvers. In sommige scholen worden tijdens de middagpauze honderden brieven geschreven, elders wordt er een dag gewerkt rond een thema. Nog elders wordt de actie ingebed in een heuse projectdag met leerlingen die stands in elkaar steken, spandoeken ontwerpen, diashows samenstellen, sponsortochten en wedstrijden organiseren, groepsinterviews houden met getuigen, enz. De leerlingen hebben niet veel aansporing nodig.

TOON VAN DEN BREMPT, secretariaat Amnesty International: «De filosofie van de Schrijf-ze-VRIJdag is helemaal op de leerling gericht. Het komt er op aan hen zelf met de realiteit te confronteren en hen voor hun verantwoordelijkheid te stellen. Ze beslissen grotendeels zelf wat ze ondernemen en hoe. Achteraf mogen ze dan graag de eer opstrijken van hun werk. Vaak blijft de leerkracht wat op de achtergrond: hij helpt en begeleidt, maar hoeft zelf de kar niet te trekken. En dan blijkt telkens weer hoe groot de motivatie van jongeren wel kan zijn.»

Sinds twee jaar deelt Amnesty ook mensenrechtencertificaten uit aan deelnemende scholen en verenigingen. Wat moeten scholen daarvoor doen?

TOON VAN DEN BREMPT: «De voorwaarden zijn dat de school de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens onderschrijft en wil bijdragen tot de bekendmaking, verspreiding en naleving ervan, dat ze meer dan een keer per jaar aandacht besteedt aan mensenrechten en dat ze zich nu reeds inschrijft voor de volgende Schrijf-ze-VRIJdag. Al 160 scholen mogen met dit certificaat pronken. Dit jaar hoopt Amnesty de kaap van 300

deelnemende scholen te halen, en van evenveel certificaten...»

Tralies breken

Misschien is de vrije uitoefening van ons beroep voor ons te vanzelfsprekend geworden. Hoe kunnen de Vlaamse leerkrachten hun gevangen collega's helpen?

NILLE ALLAERTS, verantwoordelijke Hamda-case: «Normaal gezien richten we op 20 oktober onze aandacht op vier gewetensgevangenen - een uit elke windstreek - maar om Hamda vrij te krijgen doen we nu ook een beroep op de solidariteit van alle Vlaamse leerkrachten. Niet alleen om de leerlingen te begeleiden, maar ditmaal om zelf actief mee te schrijven voor hun collega. Het zal de leerlingen des te meer stimuleren als ze zien dat hun leerkrachten staan voor wat ze zeggen en meedoen.»

TOON VAN DEN BREMPT: «Er is trouwens meer. Er bestaat nu al een groep leerkrachten, allemaal vrijwilligers, die zich met mensenrechteneducatie bezighouden. Ze werken projecten, adviezen en lessenpakketten uit, ze ijveren voor de invoering van mensenrechteneducatie in eindtermen en leerplannen en ze proberen hun collega's eveneens tot actie aan te sporen. Er zijn immers nog heel wat leerkrachten als Hamda, die op hun vrijlating of een betere behandeling wachten. En hoe vroeger je de mensenrechten in de klas kunt bespreekbaar maken, hoe beter. Er bestaan lessenpakketten, zelfs voor de allerkleinsten.»

Hoe ziet zo'n lessenspakket eruit?

NILLE ALLAERTS: «De lessenspakketten zijn thematisch opgevat: de rechten van het kind, politieke gevangenen, foltering, asielzoekers, vooroordelen, ga zo maar door. We spelen in op de actualiteit. Voor elk thema bieden we achtergrondinformatie aan. Verder zijn er werkbladen voor de leerlingen, kaarten, teksten, audiovisueel materiaal, lessuggesties, spelletjes, enz. Kleuter- en basisonderwijs, secundair en hoger onderwijs, volwassenenonderwijs, voor elke doelgroep is er wat. Momenteel leggen we trouwens de laatste hand aan een nieuwe handleiding voor alle leerkrachten die mensenrechten in hun lessen aan bod willen laten komen of die leerlingen willen bewust maken van de problematiek.»

40.750 dossiers afgesloten

In 1960 verneemt de Engelse advocaat Peter Benenson dat twee Portugese studenten opgesloten zitten omdat ze een toast hebben uitgebracht op de vrijheid. Benenson besluit een campagne op te zetten rond 'vergeten gevangenen'. Hij wil de druk van de publieke opinie gebruiken om tussen te komen bij regeringen die de mensenrechten niet respecteren. Benenson publiceert een artikel in *The Observer*, dat onmiddellijk een internationale weerklank kent. De campagne mondt uit in een permanente beweging. De geboorte van Amnesty International is een feit.

Achter Amnesty International staan nu een georganiseerde structuur en meer dan een miljoen leden en sympathisanten. Waar is het de organisatie om te doen?

TOON VAN DEN BREMPT: «Als mensenrechtenorganisatie beroept Amnesty zich op de Universele Verklaring van de Rechten van Mens. Zij spitst haar acties toe op flagrante schendingen van de

mensenrechten in de hele wereld. Zo ijvert Amnesty voor de vrijlating van gewetensgevangenen, bepleit ze eerlijke processen voor politieke gevangenen en bestrijdt ze buitengerechtigde executies en 'verdwijningen', de doodstraf, folteringen, de onmenselijke of vernederende behandeling van gevangenen.

De organisatie steunt op drie pijlers: onpartijdigheid, onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van informatie. Amnesty voert vele acties, het bekendst zijn de briefschrijfacties. Mensen schrijven staatschefs aan om hun aandacht te vestigen op een geval van schending van mensenrechten. En met resultaat. Sinds 1961 werkte Amnesty rond meer dan 43.500 gevallen van schending van de mensenrechten. 40.750 hiervan zijn nu afgesloten: dit betekent in de meeste gevallen dat deze mensen zijn vrijgelaten.»

Maskers vallen

Hamda As'ad Yunis is maar een van de miljoenen vrouwen die in de jaren negentig het slachtoffer werden van angst en ontbering. Met een speciale, wereldwijde actie wil Amnesty International aandacht vragen voor vrouwen zonder gezicht die naamloos slachtoffer worden van zware schendingen van de mensenrechten. Met deze campagne wil Amnesty invloed uitoefenen op de VN-vrouwenconferentie in Beijing (China) van september 1995. De doelstellingen van die conferentie, namelijk het recht op gelijkheid, ontwikkeling en vrede, kunnen niet worden gerealiseerd als de fundamentele mensenrechten van vrouwen niet worden gerespecteerd. Met het symbool van de campagne, het masker, wil de beweging aandacht vragen voor vrouwen zonder gezicht die naamloos slachtoffer worden van zware mensenrechtenschendingen. ■

Als lesgeven een misdaad is.

LICHT ZE UIT HET DONKER: DE ACTIEPUNTEN

* Solidariteitsactie: Leerkrachten voor Hamda

Amnesty roept u op om zelf naar de pen te grijpen en zo uw solidariteit te betuigen met uw collega Hamda As'ad Yunis in Koeweit. Op eenvoudige aanvraag krijgt u een actiefolder. U kunt dan meteen zelf een schrijfactie ondernemen voor Hamda. U krijgt dan ook wat informatie over Amnesty en over mensenrechteneducatie, want er is een ruim aanbod aan lesmateriaal ter beschikking tegen 100 à 400 fr.

* Amnesty Handleiding Mensenrechteneducatie

Er is een gloednieuw educatief pakket in de maak met uitgewerkte lessen, achtergrondinformatie en een inventaris van beschikbaar materiaal. Geïnteresseerden kunnen het pakket nu al bestellen. Het kost 250 fr.

* 20 oktober 1995: Schrijf-Ze-VRIJdag VIJF

Op de vijfde editie van Amnesty's Schrijf-Ze-VRIJdag is het weer zover: die dag zullen tienduizenden leerlingen het wapen van de pen hanteren om de fundamentele rechten te verdedigen van medemensen uit de vier windstreken. Belangstelling? Amnesty bezorgt u graag een uitvoerige leidraad, het nodige (audiovisueel) materiaal en verdere ondersteuning. Waar mogelijk zullen lokale Amnesty-groepen u ter hulp komen bij schooloverschrijdende initiatieven.

Leerkrachten en scholen die op een of andere manier willen meedoen, nemen zo snel mogelijk contact op met Toon van den Brempt, afdeling Groepen. Voor de Handleiding Mensenrechteneducatie is de contactpersoon Erik Craenhals, afdeling Scholenwerk. Ook voor suggesties en uw zelfgemaakt materiaal rond mensenrechten kunt u bij hem terecht.

Amnesty International Vlaanderen - Kerkstraat 156 - 2060 Antwerpen - ☎ 03-271 16 16 - fax 03-235 78 12

(advertentie)

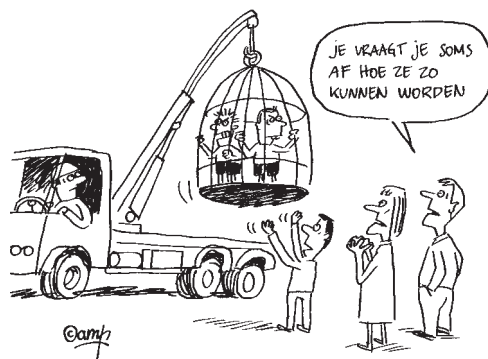

(advertentie)

Binnen met Meno. De Britse universiteiten krijgen veel kandidaat-studenten over de vloer van wie het beginpeil niet zo gemakkelijk kan worden vastgesteld: buitenlandse studenten, niet-gediplomeerden met professionele kennis en ervaring, e.d. Om de gewone selectieprocedure wat te vereenvoudigen, hebben navorsers van de universiteit van Cambridge *Meno* ontwikkeld. *Meno* omvat een reeks tests die de capaciteiten van de aspirant-student meet, niet in termen van wat hij kent, maar van wat hij (aan)kan. Via meerkeuzevragen en het schrijven van verhandelingen op basis van dossiers bewijzen de deelnemers hun communicatieve vaardigheden, hun begrip en kritisch denken en hun bekwaamheid om problemen op te lossen. De tests zijn dus niet vakgebonden. Ze dienen trouwens niet alleen om te testen en te selecteren, maar ook om specifieke studieproblemen aan het licht te brengen en om te remediëren. Maar er is ook het commerciële aspect. In Cambridge is men er namelijk van overtuigd dat heel wat Europese en Amerikaanse universiteiten en hogescholen op *Meno* zitten te wachten. Wie de test wil aankopen, moet er wel rekening mee houden dat hij niet alleen moet worden vertaald, ook culturele aanpassingen zijn noodzakelijk.

Gruwelvideo. Het Nederlandse parlement overweegt de verhuur van de videoreeks *Faces of Death* te verbieden. In de reeks, die al aan haar vijfde aflevering toe is en die nota bene onder de documentaires gerangschikt staat, worden amateuropnames getoond van mensen die door een ongeval of omwille van een misdrijf om het leven komen. Of het al of niet om echte beelden gaat, is de vraag, maar vele middelbare scholieren krijgen van deze en andere gruwelvideo's blijkbaar een kick. Dat bevestigen ook Vlaamse videotheekhouders, die er wel over waken de video's niet aan te jonge kinderen mee te geven, maar die een verbod op verkoop of verhuur zinloos vinden. Ook in Engeland deden de gruwelvideo's al stof opwaaien, dit naar aanleiding van de mogelijk door een horrorfilm geïnspireerde moord door twee jonge tieners op de 2-jarige James Bulger.

'allo 'allo? Leerlingen van de Southgate school in Londen mogen niet langer hun draagbare telefoon gebruiken in de klas, aldus *The Times*. Ten gevolge van een heuse prij-

zenslag kan men in Engeland al voor 500 frank een draagbare telefoon kopen en heel wat leerlingen vonden dat blijkbaar een goede investering. Ze kochten zich zo'n kleinood, namen het mee naar school en hielden interklassikale telefoongesprekken met hun vriendjes. Dat ging met zoveel gepiep, geringeling en geroezemoes gepaard dat de leerkrachten er horendol van werden. De directie greep in en nu mag de telefoon niet meer worden gebruikt in de klas. De leerling mag er nog wel mee naar school en dat is dan weer een geruststelling voor de ouders. Die vinden de telefoon namelijk erg nuttig om te weten waar hun kind na schooltijd uithangt.

Hier spreekt zij Nederlands. Vrouwen staan positiever tegenover het Algemeen

Nederlands dan mannen. Bovendien zullen vrouwen de standaardtaal vaker (willen) gebruiken en vlugger bereid zijn hun dialect prijs te geven. Dat komt doordat meisjes (veel meer dan jongens) al vanaf jonge leeftijd het gebruik van het Algemeen Nederlands associëren met een hoger sociaal prestige en het gebruik van dialect met een lager prestige. Een en ander staat in het verslag van een sociolinguïstisch onderzoek in Vlaanderen, uitgevoerd door professor *Taelde-man* van de *Universiteit Gent*. Het rapport bevestigt eerdere onderzoeken die ook al wezen op verschillen inzake taalgebruik tussen beide geslachten. Het rapport brengt ook verschillen aan het licht tussen Vlamingen en Nederlanders. Zo wist men wel dat vrouwen vlugger naar de standaardtaal neigen dan mannen, maar het verschil op dat vlak is veel groter in Nederland dan in Vlaanderen. Dat heeft wellicht te maken met het feit dat onze dialecten zich anders verhouden tot het Algemeen Nederlands dan de Nederlandse dialecten.

SIGNAAL

Drugs. Een aantal scholen in Vlaanderen is al een tijd bezig een drugbeleid uit te werken: een breder kader en nieuwe

reglementering opstellen, werken aan het schoolklimaat en de lespakketten eens opnieuw bekijken, begeleiding voorzien, enz. Heel wat Vlaamse scholen hebben intussen ervaringen uitgewisseld en hieruit blijkt o.a. dat samenwerken met de leerling noodzakelijk is. Een open schoolklimaat en een open sfeer vormen de basis voor een werking waarin leerlingen met problemen een leerkracht in vertrouwen kunnen nemen. Zowel ouders, leerkrachten als PMS hebben een specifieke taak in het drugbeleid op school, maar essentieel is dat zij hun rol goed kennen, geregeld met elkaar overleggen en betrokken worden bij zowel interventie als preventie. Communicatie en het uitwisselen van ervaringen werken voor alle betrokkenen motiverend en verrijkend. Maar een en ander kan enkel slagen dankzij een goed school- en personeelsbeleid, wat betekent dat de directie de startmotor is van het geheel en ook de betrokken partij in elke fase van het beleid. Ten slotte zijn onderlinge afspraken, ook netoverschrijdend, tussen de scholen geen overbodige luxe. ■

Die gemiddelde Belg. In het kader van haar marketingstrategie en programmatie organiseerde MTV (Music Television) een enquête bij 3000 jongeren uit 9 Europese landen. De Belgen kwamen er als heel gemiddelde Europeanen uit (de Britten veeleer als niet-Europeanen, maar dat zal niemand verbazen). Uit de *angsten-top-drie* blijkt dat de meeste Europese jongeren verontrust zijn over het milieu, aids en werkloosheid. Criminaliteit en verkrachting volgen daar kort op, hoewel de Belgen zich op dit vlak een stuk geruster voelen. Wat de tolerantie betreft, scoort België gemiddeld: 80 % vindt dat vrouwen het recht hebben om een abortus te laten uitvoeren, ongeveer drie kwart ziet geen graten in homoseksualiteit en voorhuwelijks betrekkingen, en de helft van onze jongeren heeft niets tegen porno. Waar 85 % van de jonge Britten vindt dat het slaan van stoute kinderen best kan, vindt 90 % van de andere landen - dus ook België - dat dit eigenlijk niet mag. Op de vraag uit welk land hun meest geliefde muziek komt, antwoordde 68 % van de Europese jongeren in het voordeel van de Anglo-Amerikaanse bron; 20 % koos voor muziek van eigen bodem. Deze jongeren brengen gemiddeld 7 uur per dag door met TV-kijken, naar de radio luisteren of op een of andere manier met muziek bezig zijn. En o ja, 70 % vindt een diploma onmisbaar.

Voor al uw vragen
over onderwijs:
Koningsstraat 71
1000 Brussel
☎ **02-219 18 00**

FAMILIERAAD

Ik ben lid van een familie-raad. Heb ik als leerkracht recht op extra verlof voor de bijeenkomsten van deze familieraad?

Alle personeelsleden, vastbenoemden en tijdelijken, hebben recht afwezig te zijn op school voor «het vervullen van staatsburgerlijke verplichtingen of van burgerlijke opdrachten die door de wetgever zijn opgelegd». U moet de Inrichtende Macht bewijsstukken voorleggen over de aard van de verplichting én het aantal dagen dat uw afwezigheid draagt.

Deze afwezigheden worden toegestaan voor:

- bijeenkomsten van een familieraad (bijeengeroepen door een vrederechter);
- deelneming aan een jury, oproeping als getuige of verschijning voor de rechtbank;
- uitoefening van het ambt van voorzitter of bijzitter in een hoofdstembureau of stembureau bij de parlements-, provincieraads- en gemeenteraadsverkiezingen;
- uitoefening van het ambt van voorzitter of bijzitter in een hoofdstembureau voor

stemopneming bij de parlements-, provincieraads- en gemeenteraadsverkiezingen. Uw afwezigheid telt als dienstactiviteit. Uw wedde wordt uitbetaald en er zijn geen gevolgen voor uw anciënniteit. De school kan een vervanger krijgen als u minstens tien opeenvolgende schooldagen afwezig blijft.

Informatie: Ministeriële Omzendbrief NO/205/SH/AS/RL van 8 juni 1978 (vastbenoemden) en Ministeriële Omzendbrief NO/205/CR/SH/AS van 20 november 1979 (tijdelijken) en Onderwijszakboekje 1994-1995 - J. Heyvaert & G. Janssens - Kluwer Editorial - p. 227-228

HEREXAMENS

De ene zegt dat herexamens mogen, de andere zegt dat weer van niet. Wat zegt het Departement Onderwijs hierover?

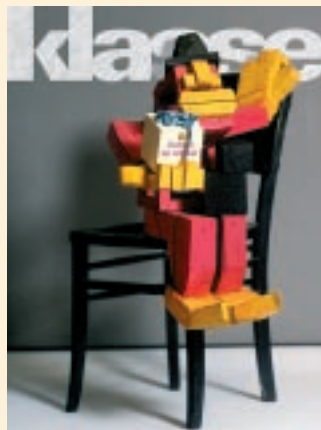
De deliberende klasseraad beslist of een leerling het schooljaar al dan niet met vrucht heeft beëindigd. Deze beslissing wordt in beginsel genomen uiterlijk op 30 juni van het schooljaar.

Inderdaad, «in beginsel». De wetgever veronderstelt dat de klasseraad op 30 juni de leerling voldoende kent, weet wat hij of zij waard is, na hem of haar een heel schooljaar te hebben begeleid en geëvalueerd. Op deze veronderstelling zijn echter uitzonderingen mogelijk. De klasseraad kan immers in uitzonderlijke én individuele gevallen het besluitvormingsproces verlenen tot **uiterlijk de eerste schooldag van het volgende schooljaar**. De deliberende klasseraad kan autonoom beslissen om een leerling aan een bijkomende proef te onderwerpen. Deze bijkomende proef kan een herexamen zijn, een vakantiewerk, vakantielectuur, enz.

Omzendbrief SOZ (91) 7, 3 mei 1991 (Witte produkten: Structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs - Trefwoord Organisatie)

OMSTANDIGHEIDS-VERLOF

Ik weet dat ik als leerkracht recht heb op extra verlof voor speciale gebeurtenissen. Bestaat er een overzicht van deze extra verlofdagen? U hebt recht op extra «omstandigheidsverlof» voor sommige gebeurtenissen van fa-

CULTUUR OP SCHOOL

De nieuwe cultuurcel (CANON) in het Departement Onderwijs legt een bestand aan van **creatieve, kunstminnende leerkrachten** in Vlaanderen. De cultuurcel wordt dan de draaischijf om hun ideeën, tips en suggesties uit te wisselen. Kruisbestuiving op cultureel niveau. Het is zelfs niet uitgesloten dat u via dit ideeën- en adresenbestand binnenkort ook interactief met uw collega's in contact kunt komen. Interesse? U vraagt een formulier aan waarop u uw bezigheden en interessevelden kunt toelichten. Op die manier kan de cultuurcel een systematisch overzicht krijgen van wat er nu al aan cultuur gebeurt in Vlaamse scholen. Voor de inzenders van deze formulieren liggen hier 5 boekenbons van 1000 fr. klaar.

CANON-Cultuurcel - Departement Onderwijs - Christel Op de beek - Koningsstraat 138 - 5de verdieping - 1000 Brussel

miliaire aard die het u onmogelijk maken om uw job uit te oefenen. Vastbenoemde én tijdelijke leerkrachten hebben er recht op; tijdelijke leerkrachten binnen hun aanstellingsperiode.

Het omstandigheidsverlof va-

riert van één tot vier dagen naargelang de gebeurtenis. De totale duur van dit extra verlof mag per kalenderjaar (dus niet per schooljaar!) niet meer bedragen dan acht schooldagen. Uw afwezigheid telt als dienstactiviteit. Uw wedde wordt doorbetaald en het verlof heeft geen gevolgen voor de berekening van uw anciënniteit. Een overzicht van de mogelijkheden:

- uw eigen huwelijk: één dag (bestuurs-, onderwijzend en opvoedend hulppersoneel) of max. 4 dagen (administratief personeel en meesters-, vak- en dienstpersoneel);
- bevalling van de echtgenote: max. 4 dagen;
- huwelijk van een kind: max. 2 dagen;
- overlijden van echtgenoot of bloed- of aanverwant in de eerste graad: max. 4 dagen;
- overlijden van bloed- of aanverwant die onder hetzelfde dak woont (ongeacht graad van verwantschap): max. 2 dagen;
- overlijden van een bloed- of aanverwant in de tweede graad die niet onder hetzelfde dak woont: 1 dag;
- verandering van standplaats in het belang van de dienst (in de gevallen waarin de Vlaamse Gemeenschap voor zijn personeel tussenkomt in de vervoerskosten; enkel voor vastbenoemde leerkrachten): max. 2 dagen.

Dit omstandigheidsverlof moet niet noodzakelijk ononderbroken worden genomen. U moet het wel per volle dag nemen; een woensdag telt daarbij ook voor een volle dag.

Informatie: Ministeriële Omzendbrief NO/205/SH/AS/RL van 8 juni 1978 (vastbenoemden) en Ministeriële Omzendbrief NO/205/CR/SH/AS van 20 november 1979 (tijdelijken) en Onderwijszakboekje 1994-1995 - J. Heyvaert & G. Janssens - Kluwer Editorial - p. 225-227

VIJF BOEKEN GRATIS

Vakantielectuur voor vijf lezers: *Jules Grandgagnage* (Antwerpen), *Rachel Storms* (Begijnendijk), *Chris Herssens* (Mechelen), *Johan Vervloessem* (Mechelen) en *Gertie Stevens* (Lokeren). Zij krijgen het Garant-boek **Eerst goed kijken... de dynamiek van scholen-in-ontwikkeling** (Lagerweij & Haak). U hebt nu zelf drie maanden tijd om ons te bestoken met voorstellen, kritiek of commentaar (op KLASSE of één van onze artikels). Misschien vindt u dan in september één van de vijf nieuwe Garant-boeken over schoolontwikkeling in de brievenbus: **De basisschool binnen bereik** (P. Windhoud & N. Lagerweij).

KLASSE (GARANT) - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

Afgiftekantoor 8500 Kortrijk 1
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs - Redactiesecretariaat KLASSE
Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

TJDSCHRIFT

verschijnt maandelijks (behalve in juli en augustus)

klasse

ALS LESGEVEN EEN MISDAAD IS

In heel de wereld zitten mensen gevangen alleen al door hun beroep. Soms is dat beroep gewoon *leraar*. Ook tegen dat onrecht vecht Amnesty International, samen met Vlaamse leerkrachten. Actie op p. 30.

België - Belgique
PB
8500 KORTRIJK 1
4
281